

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Geografie a kartografie



Ivana Moravcová

**VÝZNAM OBČANSKÝCH INICIATIV NA ROZVOJI MĚSTA
PŘÍPADOVÁ STUDIE NÁDRAŽÍ VYŠEHRAD**

THE IMPACT OF CITIZENS' INITIATIVES ON THE URBAN DEVELOPMENT
THE CASE STUDY OF VYŠEHRAD STATION

Bakalářská práce

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: Ing. arch. Eliška Slámová

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Význam občanských iniciativ na rozvoji města – případová studie nádraží Vyšehrad“ si klade za cíl zjistit, jaké občanské iniciativy se zapojují do rozvoje města, jaké prostředky používají a zda má jejich jednání efekt. V teoretické části jsou představena základní východiska vycházející z teorie komunit a výzkumů týkajících se lokálních hnutí a jejich postavení ve městě. Následuje legislativní rámec občanských spolků a procesu územního plánování. V empirické části je prováděn výzkum formou případové studie pražského nádraží Vyšehrad, kde byly využity polostrukturované rozhovory a studium dokumentů. Po identifikaci zúčastněných subjektů kauzy jsou pojmenovány tři hlavní typy občanských hnutí. Celoměstská, která jsou často tvořena odborníky a zabývají se celým územím města, snaží se aktivizovat lokální hnutí a občany a podávat odborné rady. Větší vliv mají lokální hnutí, jelikož jsou tvořena občany, kteří se identifikují s problémem a mohou mu věnovat více času a energie. Tato hnutí jsou typická spíše pro okrajové části Prahy, kde se staví na zelené louce. Poslední skupinou jsou občanské iniciativy, tvořené často nespokojenými občany, kteří se snaží upozornit na problém. Jako nejúčinnější prostředek se zdá účast v územním řízení, významná je ale i medializace problému a snaha zapojovat veřejnost do dění ve městě.

Klíčová slova

spolek, komunita, občanská iniciativa, územní plánování, lokální rozvoj, občanská participace, nádraží Vyšehrad

ABSTRACT

The aim of the bachelor theses „Význam občanských iniciativ na rozvoji města – případová studie nádraží Vyšehrad“ is to find a way how the citizens' initiative are involved in the development of the city, what resources they use and whether their activity is effective. The theoretical part of the theses introduces the basics of the community theory and research of local development, there is also included an explanation of Czech laws about citizens' initiatives and the urban planning process. The research is based on the case study of Vyšehrad station and involved groups. The main methods were semi-structured interviews with involved subjects and also detailed study of documents and newspaper articles. In the research there were identified three main types of initiatives. Members of citywide associations are mainly professionals. They help locals to be able to fight for their neighborhood and be a successful participant of the urban planning process. Local movements are more powerful because of strong identification with local issues and bigger amount of time and energy of its members. But those groups are not established in the city center because they fight against big projects built in the outskirts of the city. Last group can be called citizens' initiative; those are formed by dissatisfied individuals who want to draw attention to the problem. The most effective way of changing the city is by the participation in the urban planning process. Effective ways are also the media coverage of the issue and more public participation.

Key words

community, citizens' initiative, urban planning process, local development, civic participation, Vyšehrad station

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze 19. května 2014

Ivana Moravcová

Tímto bych ráda poděkovala Ing. arch. Elišce Slámové za odborné vedení práce, její čas, rady, ochotu a vstřícný přístup. Dále bych chtěla poděkovat všem osloveným respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a ochotně zodpověděli moje dotazy.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Vývoj studia lokálních komunit a jejich vlivu.....	9
1.1 Komunita jako základní součást městského prostoru.....	9
1.2 Lokální komunity a komunity pro rozvoj města.....	11
1.3 Postoj komunitních hnutí k ostatním subjektům	13
1.4 Efekty občanského zapojení do rozhodovacích procesů.....	14
1.5 Občanské iniciativy v Česku a jejich právní rámec	16
2. Územně plánovací praxe v České republice.....	17
2.1 Vznik územního plánu.....	17
2.2 Realizace územního plánu.....	19
2.3 Zapojení spolků do procesu územního plánování	20
3. Metodika výzkumu	21
3.1 Případová studie	21
4. Případová studie nádraží Vyšehrad.....	23
4.1 Historie objektu	23
4.2 Vývoj vlastnictví budovy po roce 2000.....	24
4.3 Jednotlivé subjekty zapojené v kauze nádraží Vyšehrad.....	26
4.3.1 Spolky a iniciativy	26
4.3.2 Odbor výstavby městské části Praha 2	29
4.3.3 Majitel/projektant	30
4.3.4 Odbor územního rozvoje městské části Praha 2	30
4.3.5 Veřejnost	30
4.4 Závěry případové studie.....	31
4.5 Typy občanských iniciativ působících na město a jejich charakteristika	31
4.5.1 Celopražské spolky	31
4.5.2 Komunitní spolky.....	33
4.5.3 Iniciativy	33
4.6 Návrhy na změnu osudu památkově chráněných budov	33
Závěr	35
Zdroje	37
Přílohy.....	41

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Typologie sociálních hnutí.....	13
Tabulka 2: Výhody zapojení občanů do vládního rozhodovacího procesu	14
Tabulka 3: Nevýhody zapojení občanů do vládního rozhodovacího procesu.....	15

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Město jako střet zájmů různých subjektů	12
Obrázek 2: Nástroje územního plánování.....	17
Obrázek 3: Druhy územních plánů a jejich vzájemné vazby	18
Obrázek 4: Možnosti účasti občanů při pořizování územního plánu obce/města	19
Obrázek 5: Nádraží budova na staré pohlednici	23
Obrázek 6: Nákres původního návrhu rekonstrukce a nových přístaveb	24
Obrázek 7: Památkově chráněná čekárna (vlevo), majitelem zbořená (vpravo).....	25
Obrázek 8: Současný stav nádraží Vyšehrad	25
Obrázek 9: Jednotlivé subjekty působící na podobu nádraží Vyšehrad	26
Obrázek 10: Videomapping na budově nádraží v rámci iniciativy „Oživte si barák“	28
Obrázek 11: Happening „Vzpomínky na budoucnost“ před nádražím Vyšehrad	29

ÚVOD

Město je prostorem, kde se střetávají zájmy a vlivy nejrůznějších lidí, skupin, organizací a institucí, kteří zde žijí, pracují, podnikají, investují či vládnou. Tyto rozdílné a často i opoziční skupiny mají zájem, aby byl městský prostor využit a co nejvíce vyhovoval jejich vlastnímu záměru. Již představitelé Chicagské školy na počátku 20. století vnímali město jako mozaiku vzniklou soutěží o přírodní zdroje. Právě oni na katedře sociologie započali výzkum města a jeho vnitřních procesů v době, kdy se velká americká města nekontrolovatelně rozrůstala, a lidé museli čelit novým problémům typickým pro moderní městský život, který byl natolik odlišný od tradičního venkovského.

I když od dob Chicagské školy uplynulo více než 100 let, nezdá se, že by studium měst bylo ukončeným a zodpovězeným procesem. Jedná se o nikdy nekončící proces dynamicky se proměňující společnosti, která neustále přináší nové krátkodobé i dlouhodobé fenomény, jež slouží jako výzkumný materiál pro sociology, geografy, architektky, psychology ad. Zejména v Česku a dalších postkomunistických zemích se jedná o procesy, které na Západě probíhaly samovolně v druhé polovině 20. století, ale u nás mohly plně propuknout až po roce 1989.

Jedním z nich je územní plánování, v současné době jeden z nejvýznamnějších způsobů, jak formovat budoucnost měst. Jedná se o legislativou vymezený proces, kdy jsou zákony přesně definovány jeho cíle, termíny, pravidla a účastníci. Přesto tito stanovení účastníci nejsou jedinými, kteří mají možnost ovlivnit, jak bude město vypadat, jaké v něm bude prostředí a kam bude směřovat.

Bakalářská práce se bude zabývat tím, jaký vliv mají na městské prostředí občanské iniciativy a spolky, které v něm působí a snaží se mobilizovat občany k vlastní činnosti. Cílem práce bude identifikovat, jaké skupiny se do utváření města zapojují, jaké prostředky používají a zda má jejich jednání efekt. Výzkumnou otázkou bude: „Jaké iniciativy mají na rozvoj města největší vliv?“. S ohledem na lepší uchopení problematiky a konkretizaci bude výzkum proveden na pozadí konkrétní kauzy nádraží Vyšehrad a spolků, které se v daném případě angažovaly.

V úvodní části bude nejprve nastíněn základní rámec studia měst a komunit, jejichž existence je stěžejní pro vznik lokálních spolků. Problematice komunit bude věnován velký prostor, protože se jedná o důležité teoretické východisko. V další části budou představena lokální hnutí, jejich typologie, charakteristika vlivu na město a postavení vůči ostatním subjektům, které na město působí. Součástí teoretické části je také zákonné vymezení těchto skupin s ohledem na nedávnou změnu občanského zákoníku a poslední část bude věnována interpretaci stavebního zákona a legislativou vymezeného procesu tvorby a realizace územního plánu.

Jako forma výzkumné metody byla zvolena případová studie, která podrobně popíše vybraný případ. Výhodou je detailní popis vývoje a vztahů uvnitř kauzy, jako nevýhoda může být bráno to, že se problematika zobecňuje na základě poměrně malého výzkumného vzorku. K detailní analýze případu bylo využito jak studium dokumentů, jako jsou novinové články věnující se tématu, studie a výstupy jednotlivých zapojených spolků; dále byly s vybranými představiteli provedeny polostrukturované rozhovory, které se týkaly konkrétně případu nádraží Vyšehrad, ale i obecného postavení a vlivu těchto skupin na strukturu města.

V praktické části práce bude nejprve představen historický vývoj kauzy a identifikovány základní subjekty, které se v případě angažovaly. Na základě odborné literatury i dat výzkumu pak budou představeny a charakterizovány základní uskupení a iniciativy, které se angažovaly v případě osudu nádraží Vyšehrad. Tato charakteristika bude vycházet z toho, jak se dané skupiny zapojily v rámci případové studie, ale také jak působí na město obecně. V rámci své bakalářské práce budu částečně navazovat na bakalářskou práci Terezie Petzové z Vysoké školy ekonomické, která hledala konkrétní možnosti pro využití

brownfields České republiky právě na případu budovy nádraží Vyšehrad, do své práce ale zkoumané skupiny nezahrnula (Petzová 2013).

Jelikož je studium vlivu občanských iniciativ na rozvoj města poměrně málo prostudované téma, bylo obtížné získat adekvátní českou i zahraniční odbornou literaturu, která by se zabývala přímo problematikou spolků a jejich vlivu na město. Výzkumy v zahraniční literatuře se věnují spíše komunitním nebo ekologicky zaměřeným hnutím, která se snaží o socioekonomický rozvoj lokalit a zabývají se poněkud odlišnými tématy. Velká pozornost je v současné době věnována studiu komunit v suburbíích, což také neodpovídá zkoumané problematice. Přesto je v rámci teoretické části na základě zahraničních článků studujících podobné skupiny v zahraničních velkoměstech alespoň stručně nastíněna charakteristika vlivu těchto skupin.

1. VÝVOJ STUDIA LOKÁLNÍCH KOMUNIT A JEJICH VLIVU

Východiskem bakalářské práce je studium komunit, jakožto základních jednotek pospolité městské společnosti, z nichž se formují občanské iniciativy. Jedná se o důležité teoretické ukotvení, jelikož studium komunit historicky předchází budoucímu výzkumu občanských aktivních skupin. V následující části je tedy představen vývoj pohledu na komunity především v anglosaském prostředí. Dále bude představena současná podoba lokálních hnutí, jejich pozice ve městě a hodnocení vlivu. V poslední části kapitoly bude uvedeno zasazení těchto skupin do českého kontextu.

1.1 KOMUNITA JAKO ZÁKLADNÍ SOUČÁST MĚSTSKÉHO PROSTORU

Pojem komunita je obecně těžko uchopitelný a poměrně široce vymezený. Termín je používán v různých kontextech a vědních oborech, proto existuje velké množství definic komunity. V nejobecnějším významu označuje společenství lidí nebo obecně organismů, které mezi sebou mají vazby a sdílí společnou oblast zájmu, kterou může být vymezená lokalita, ale i společné zájmy a hodnoty (Hartl 1997).

Nejvíce se pojmem komunita zabývá sociologie, která ji zkoumá již od svého vzniku v první polovině 19. století. Zde je komunita chápána jako předchůdce moderní industriální společnosti – pospolitá, malá a relativně uzavřená skupina lidí silně propojená společnou vírou, důvěrou, sdílenou historií, tradicemi a rodinou. „Komunita v minulosti byla základní jednotkou celé struktury předmoderních společností.“ (Keller 2005, s. 395). Tato skupina garantuje jedinci bezpečí a existenční jistotu, ale na úkor potlačení individuality, soukromí a možnosti volby (Keller 2005).

Stěžejní pro studium a pochopení tehdejšího pohledu na komunitu a společnost je studie německého sociologa Ferdinanda Tönniese z roku 1887, v níž vymezil dva základní typy organizace společnosti – *Gemeinschaft* a *Gesellschaft*, překládané jako komunita/pospolitost a společnost. Tönnies (1887) si všímá sociální změny způsobené přechodem z tradiční zvykové společnosti na moderní industriální a vymezuje základní charakteristiku vycházející z konceptu přirozené vůle. *Gemeinschaft* je podle Tönniese tradiční venkovská společnost založená na sentimentu, tradici a vzájemné příbuznosti. Přirozenými pouty jsou rodina, ale také pocit bezpečí a podpory, které toto společenství poskytuje. Silná je identifikace s hodnotami a postoji celé komunity. Tyto komunity jsou jednoznačně prostorově vymezené a snadno odlišitelné od okolí. Zároveň lze *Gemeinschaft* považovat za relativně ekonomicky soběstačné uskupení, které je mocensky suverénní (Keller 1996).

Oproti tomu *Gesellschaft* je založen na racionální vůli a rozhodování anonymních jednotlivců, kteří jsou motivováni individuálními a kapitalistickými hodnotami a zájmy. Je narušeno v minulosti obvyklé propojení prostorové blízkosti a zájmové spřízněnosti. Zatímco vzdálenost již není překážkou pro vznik společenských vazeb, naopak prostorová blízkost nutně nevede ke vzniku sociálních vztahů (Keller 1996). Převažují neosobní vztahy, tradici nahrazuje racionalita a efektivita. Město je tvořeno anonymní masou lidí. Mění se také povaha zákonů, které již nejsou založeny na tradicích a zvycích, ale jedná se o čistě legislativní právo schválené vládou. Stát a jednotlivci jsou jedinými vymahači zákona a veřejného zájmu (Tönnies 1887). Společnost amerických a evropských měst se začala podobat na přelomu 19. a 20. století právě typu *Gesellschaft*, tudíž sociologie se této dichotomii věnovala v rámci komunitních studií a komunitní sociologie. I když se jednalo o značně idealizované a extrémní typy, ovlivnilo toto dělení několik dalších generací sociologů. Mezi Tönniesovy současníky, kteří se zabývali se podobnou tematikou, patří Max Weber, Emile Durkheim a Georg Simmel (Lyons 1991).

Seriozní výzkum komunit byl započat v období před první světovou válkou v Chicagu, kde se kolem katedry sociologie shromáždila skupina sociologů a urbanistů s klíčovými

postavami Roberta E. Parka, Richarda Burgesse a Luise Wirtha. Chicagská škola navazovala na myšlenky Ferdinanda Tönniese a dále vycházela z některých principů evoluční biologie a darwinismu (Gottdiener a Budd 2005). Dynamiku rodících se amerických měst spojovali s principy vypůjčenými právě z biologie – konkurence, symbióza, evoluce či dominance. Jako urbánní laboratoř jim sloužilo město Chicago, které v té době procházelo bouřlivým vývojem. „Nepřekvapuje tedy, že první velké sociologické studie a teorie o podmínkách života v moderním městě pocházely z Chicaga – města, které se vyznačovalo mimořádně rychlým růstem a velmi výraznými projevy nerovnosti“ (Giddens 1999, s. 448).

Robert Park, mimo jiné žák Georga Simmela, tvrdí, že sociální organizace města je výsledkem boje o přírodní zdroje. Zakladatelé Chicagské školy vnímají městský život spíše negativně, vlivem dezorganizace společnosti dochází k rozpadu rodin a ztrátě tradičních hodnot (Gottdiener a Budd 2005). Park vymezil základní „natural areas“, tedy přirozené okrsky, které vznikly jako produkty soutěžení o přírodní zdroje probíhající na úrovni komunit (Davies a Herbert 1993). Vzniká tak unikátní městský land-use, ve kterém lze najít určité pravidelnosti, vymezeny mohou být Burgessovy koncentrické zóny či Hoytovy městské sektory (Lyons 1991).

V duchu Chicagské školy vyšla v roce 1938 také esej Luise Wirtha, žáka Roberta Parka, „Urbanism as a Way of Life“, která znamenala pro americkou sociologii totéž, co pro německou Tönnies (Lyons 1991). Jednalo se o „syntézu chicagských koncepcí a empirických studií Durkheima a Simmela“ (Musil 2012, s. 401). Wirth se v ní snaží definovat městský život, který se velmi podobá charakteristice Tönniesova Gesselschaftu. Za tři stěžejní parametry považuje velikost populace, sociální heterogenitu a populační hustotu, jejichž kombinace charakterizuje městský život. Ve městech dochází k odcizení lidí, kteří žijí vedle sebe, aniž by se znali. Ke kontaktu a komunikaci mezi nimi dochází většinou jenom za účelem dosažení vlastních cílů, ne pro to, aby samy o sobě poskytovaly uspokojení (Giddens 1999). I když člověk přichází do styku s více lidmi, než tomu bylo na vesnici, hloubka a intenzita vztahů je menší. Tyto sekundární vztahy jsou založené na každodenních úkonech v bankách, obchodech, na úřadech apod. Jako ještě méně osobní a více formální mohou být vymezeny i terciérní vztahy, které probíhají nepřímo, telefonicky apod. (Gottdiener a Budd 2005).

Ve městech dochází ke zvýšené mobilitě občanů, protože se odděluje funkce jednotlivých částí měst, které jsou určeny pro bydlení, zaměstnání, zábavu ad. I tak mohou vznikat ve městech čtvrti, v nichž je charakter vztahů založen na principu komunity. Jedná se především o přistěhovalecké a minoritní skupiny, které ve městě utvářejí čtvrti, které si zachovávají rysy malých obcí. Ale při snaze tuto skupiny asimilovat mezi většinovou společností tyto specifické rysy mizí. Wirthovo dílo bylo stěžejní, i když mu někteří vyčítali přílišnou skepsi k městskému životu, nadhodnocení neosobního života ve městě a to, že vycházel pouze ze studia amerických měst (Giddens 1999).

Po druhé světové válce dochází k další proměně společnosti a k postupné proměně na masovou, standardizovanou a homogenní, od níž se očekávají stejné zájmy a životní hodnoty (Lyons 1991). Poválečný výzkum, který se mimo jiné snažil v praxi ověřit závěry Wirtha, probíhal především ve vnitřním městě a nepotvrdil předpoklad, že komunity ztratily význam (Špačková 2011). Především mezi etnickými menšinami, seniory a ženami s dětmi byla potvrzena společenství s charakteristikou komunit (Davies a Herbert 1993).

Předpoklad, že vlivem masmédií se společnost stala zcela homogenní, se ukázal mylný. Objevily se totiž návrhy využít komunitu jako stmelující konstrukt a v 90. letech to byl jeden z nejčastějších způsobů jak regenerovat současné město (Paddison 2001). Současný výzkum probíhá v komunitách, které se nacházející na menších městech nebo v nově vznikajících suburbiích. Městský prostor tudíž není „soběstačnou homogenní vesnicí ani nesamostatným a anonymně roztržštěným prostorem“ (Lyons 1991, s. 15). Proto cílem dnešní sociologie je mimo jiné snaha studovat a porozumět vztahům mezi masovou společností a lokálními komunitami (Lyons 1991).

I další vědní obory se zabývaly problematikou komunit, často význam vycházel z charakteristiky uvedené výše. Urbanistický slovník zdůrazňuje nejednoznačnou interpretaci založenou na individuálním přístupu a nejednoznačné definici (Cowan 2013). Podle něj je komunita jedním z nejvíce nadužívaných pojmů v urbanismu, jelikož územní plánovači se snadněji vypořádají s plánováním pro místní lokální komunitu než pro anonymní masu lidí. Snadněji tak naleznou problém, který v dané lokalitě trápí určitou komunitu. Problémem je, že každý může být členem více komunit, a proto je obtížné vytvořit ideální řešení vyhovující všem.

Sociální geografie definuje komunitu jako „interagující skupinu lidí, kteří žijí na stejném území: ve městě, vesnici, suburbii nebo sousedství“ (Mayhew 2009, s. 50). Komunita je zde více vázaná na prostorové určení a často lze také zaměnit s pojmem „neighborhood“, který se překládá jako sousedství, ale v češtině se tento pojem v anglickém významu příliš nevyskytuje. Jako sousedství byly v duchu Chicagské školy stanoveny ideální městské části, které jsou soběstačné a poskytují obyvatelům dostatečný životní standard i náplň volného času (Gottdiener a Budd 2005).

Zájem o studium komunit ani v geografii neklesá, ale přesouvá se k jiným problémům, např. proměně lokálních komunit a výzkumu sousedství (Špačková 2011). Prostor je z hlediska geografie pro komunitu významným parametrem, přesto bývá v moderní době nahrazen také kyberprostorem, kde vzniká nová podoba komunit a společenství, které existují na sociálních sítích (Kitchin 1998, cit. v Špačková 2011).

Komunitám v českém kontextu se věnuje např. Špačková (2011), která vymezuje komunity v odlišných prostorech – ve městě, suburbii a na venkově. I přes proměnu způsobu života mají lidé ve městě stále sociální vazby v lokalitě bydliště, které nejsou tak silné jako v minulosti, ale i tak mají význam, především ve stabilních částech měst. Suburbia jsou pak přechodnou oblastí, jelikož se sem koncentrují lidé z měst, kteří i přes vazbu na město a městský způsob života přebírají některé prvky venkovského života a vytvářejí sousedské vazby, nejtěsněji v oblastech nové výstavby. Přesto zde mohou nastat názorové rozdíly mezi nově příchozími a starousedlíky. Naopak na venkově, který byl dříve ideálem komunitní společnosti, vazby mezi sousedy oslabují. Přesto jsou zde primární vazby četné.

1.2 LOKÁLNÍ KOMUNITY A KOMUNITY PRO ROZVOJ MĚSTA

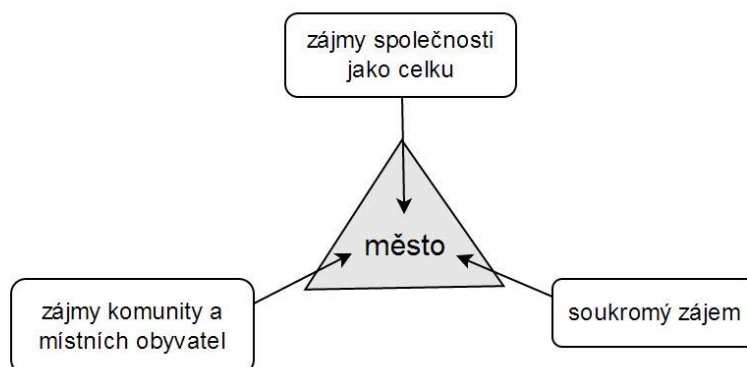
Castells (1983) vidí městské prostředí jako neustálý souboj tří hodnot – produkce, moci a zkušenosti, které rozdělují společnost na skupiny stojící proti sobě v opozici podle toho, jako moc si daných prvků cení a jak jsou pro jejich život, postavení a sociální roli důležité. To vede k vytvoření městské mozaiky, ale i prostoru pro vznik sociálních hnutí. Ta se snaží měnit konfliktní vztahy mezi jednotlivými skupinami, ale i město jako celek (Rutland 2013). Město jakožto střet různých zájmů představuje obrázek č. 1.

Rozhodování o koncepci měst leží v rukou místních samospráv, které jsou tvořeny volenými zástupci veřejnosti. Jejich úkolem je dohlížet na rozvoj měst a snažit se reagovat na požadavky všech aktérů, kteří se v dané lokalitě pohybují. Důležité je na jednu stranu zachovat charakter a jedinečnost dané lokality, ale na druhou stranu pružně, rychle a adekvátně reagovat na měnící se svět. Musí vyhovět požadavkům obyvatel čtvrtí, zaručit jim dostatečný životní standard, vhodné prostředí pro bydlení a dostupnost veřejných služeb. Na druhou stranu ale nejsou residenty jedinými uživateli čtvrtí, a proto musí vyhovět i soukromému sektoru, institucím, státu a všem, kteří mají s danou čtvrtí vazby.

Úlohou volených zastupitelů je dohlížet na kvalitu života v dané lokalitě. Místní residenty jsou dennodenně vystaveni nejrůznějším překážkám, které mají vliv na jejich život. Pokud negativa přesáhnou určitý práh a se vyskytne problém, který trápí více občanů, vzniká organizované sociální hnutí, které cílí na lokální vlády a vytváří protipól politické a

ekonomické sféry, tzv. třetí sektor (Etzioni 1973, cit. v Rakušanová 2003). Tato hnutí vznikají, aby ovlivnila kvalitu života v dané lokalitě a hájila práva obyvatel (Gottdiener a Budd 2005).

Obrázek 1: Město jako střet zájmů různých subjektů



Zdroj: vlastní zpracování

Davies a Herbert (1993) uvádějí důvody, které vedou ke vzniku komunitních hnutí:

- snaha zlepšit kvalitu života v lokalitě a podpořit její rozvoj,
- zapojení se do rozhodovacího procesu a kontrola volených zástupců a jejich závazků vůči obyvatelům,
- snaha o zachování stávajícího charakteru a tradic lokality,
- reakce na nedávné negativní změny v lokalitě či invazi nevhodných prvků do lokality
- a reakce na chybějící uspokojení potřeb občanů a nedostatečné služby.

Nejúčinnějším z výše uvedených důvodů je reakce na bezprostřední hrozbu, které lokalita čelí. Právě ta pomáhá rychle mobilizovat občany, definovat jejich problém a stanoviska k němu a zároveň učinit kroky směrem k vládě, která se snaží problém řešit (Paddison 2001).

Vznikající hnutí mohou mít nejrůznější podobu, která se odvíjí od jejich společných zájmů a hrozeb. Pokud situaci hodně zjednodušíme, můžeme hnutí rozdělit do dvou skupin. Squazzoni (2009) vymezuje hnutí formální a neformální na základě charakteristiky jejich vzniku, struktury, propracovanosti a členství.

NEFORMÁLNÍ HNUTÍ jsou založena na sousedských vztazích. Jedná se o menší místní sdružení, která jsou vázaná na konkrétní lokalitu. Vznikají a zanikají často velmi rychle v reakci na aktuální problémy, kterým lokalita čelí. Členství v nich je dobrovolné, organizační struktura je minimální s náznakem jednoduché hierarchie. Soudržnost těchto hnutí je udržována silným pocitem sousedské sounáležitosti a identifikací s lokálními problémy, se kterými jsou ve styku na každodenní bázi. Výsledkem je hledání řešení pro konkrétní společenské problémy v lokální dimenzi.

FORMÁLNÍ HNUTÍ se pak od neformálních liší propracovanou hierarchií a strukturou, která vychází z manažerské kultury. Tato hnutí si stanovují dlouhodobější vize, cíle a zásady, které se snaží plnit za pomoci propracovaného systému hodnocení a analýz. Členové jsou profesionálové, v čele stojí volená rada, kterou tvoří i bývalí komunitní lídři. Výhodou těchto hnutí je jejich společenská reputace a důvěryhodnost, díky níž mohou vstupovat na finanční trhy a lépe získávat prostředky na svůj provoz i na kampaně a iniciativy. Mají také možnosti vstupovat do riskantních kampaní bez jistoty finanční návratnosti. Tato hnutí jednají v širším, často regionálním, rozměru a tvoří zastřešující organizaci, která spolupracuje s menšími

neformálními i formálními hnutími a snaží se obhajovat veřejný zájem a zajistit pozitivní rozvoj lokalit a příznivější situaci i pro ostatní aktéry a lokality.

Z podobných principů vychází dělení hnutí na community-based a community-defined¹, založené na schopnosti hnutí mobilizovat vědomí a sounáležitost se sociální třídou a komunitou (Knox a Pinch 2010). **Community-defined movements** jsou čistě lokální hnutí, která vznikají jako reakce na konkrétní problémy lokality a jsou založena na pocitu identifikace s místem a komunitou. Oproti tomu **community-based movements** jsou spíše aliance vycházející z principu komunit, ale jejich záměr a cíl se přenesl z čistě lokálních a konkrétních problémů na širší a obecnější témata, která jsou spojena s rozdělením moci ve společnosti. Základní typologii těchto hnutí lze vidět v tabulce č. 1.

Tabulka 1: Typologie sociálních hnutí

UVĚDOMĚNÍ SOCIÁLNÍ TŘÍDY	UVĚDOMĚNÍ KOMUNITY		
		nízké	vysoké
	nízké	soutěž jednotlivců	community-defined hnutí
	vysoké	třídní boj	community-based hnutí

Zdroj: Fitzgerald 1991, cit. v Knox a Pinch 2010, s. 104

1.3 POSTOJ KOMUNITNÍCH HNUTÍ K OSTATNÍM SUBJEKTŮM

Jak již bylo řečeno výše, komunitní lokální hnutí cílí především na politiky a místní vlády, které mají pravomoc a prostředky jim vyhovět. Tato hnutí jsou důležitými aktéry rozvoje měst a jsou nezávislá na volbách či soutěži politických stran. Domény, v nichž se realizují, jsou zejména sociální plánování a rozvoj, aktivizace sociálních hnutí, ochrana obyvatel a dostupnost veřejných služeb (Vromen 2003).

Vůči státu mohou sociální hnutí zaujímat 5 postojů:

- agent státu – zprostředkovatel politických rozhodnutí, které nekriticky naplňuje a představuje veřejnosti
- partner a poradce – je více kritický než agent, snaží se stát podporovat
- bojovník – je kriticky vyhraněný vůči státu, který považuje za nepřítele
- vyzývateľ – za pomoci kampaní a protestů se snaží státu představit svoje hodnoty a cíle a chce, aby je stát přijal za své
- nezávislý na státu – hnutí na principu charit (Wharf a Clague 1997, cit. v Vromen 2003)

Výše představené typy vztahů ke státu se v praxi nevyskytují v čisté podobě, protože většina hnutí je směsicí více ideálních typů. Dále nelze určit, který z nich je nevhodnější a neúčinnější, sami členové hnutí se v názoru na to liší. Obecná shoda ale panuje v tom, že nejméně vhodným postojem je nekritický agent. Podle radikality skupiny se potom vyskytují ostatní přístupy.

Kromě státu stojí hnutí často v opozici k developerům, kteří chtějí lokalitu využít k vlastnímu zisku. Spolupráce mezi developery a lokálními hnutími téměř neexistuje a tyto dvě skupiny stojí proti sobě v opozici. „Developeři totiž hnutí automaticky vnímají jako problémové aktivisty, zatímco lokální hnutí považují developery za šelmy, které zajímá pouze

¹ někteří autoři používají místo community-defined termín community-driven, jakožto hnutí, které je založené na principu městské komunity a tato jednotka je také hnacím motorem těchto organizací (Mansuri a Rao 2004)

zisk“ (Fortuin a kol. 2010, s. 17). Tyto dvě skupiny se často nerespektují a místo, aby vznikla veřejná diskuse o využitelnosti území a objektů směřující k oboustrannému uspokojení, panuje mezi nimi nevráživost umocněná faktem, že konečné rozhodnutí leží v rukou místních samospráv a procesu územního plánování, což vede k netransparentnosti procesu (Fortuin a kol. 2010).

Vromen (2003) vedla výzkum s členy komunitních hnutí v Torontu a Sydney, z něhož vyplynulo, že i když byla poměrně velká část respondentů členy politických stran, panovala mezi nimi skepse vůči efektivitě vládního rozhodovacího procesu. Zapojení do komunitních hnutí označili pro rozvoj komunit jako přínosnější. Respondenti také poukazovali na přílišné teoretizování na úrovni komunitních hnutí, které nevychází s každodenní praxe a jako vhodnější upřednostňovali zaměření se na každodenní život obyvatel a jejich skutečné problémy, stejně jako větší zapojení střední třídy. Zároveň je třeba vnímat proměnu společnosti a fakt, že členy těchto hnutí se stávají i mladší lidé. Důležité je tedy pružně reagovat na současnou situaci, třeba i formou sociálních sítí, které skrývají veliký potenciál mobilizace a komunikace občanů.

1.4 EFEKTY OBČANSKÉHO ZAPOJENÍ DO ROZHODOVACÍCH PROCESŮ

V následující části budou shrnuta základní pozitiva a negativa občanské participace v lokálním rozvoji. Občanskou participaci lze podle Rakušánové (2003) chápat na dvou úrovních. Na mikroúrovni se jedná o zapojení občanů do dobrovolných organizací a uskutečnění jejich specifických cílů, stejně jako uspokojování potřeb jednotlivců společnými zájmy. Na makroúrovni se pak jedná o „proces, v němž organizovaní občané usilují skrze aktivní účast o interakci svých zájmů do rozhodovacích procesů a o aktivní ovlivnění politiky“ (Rakušánová 2003, s. 33).

Tabulka 2: Výhody zapojení občanů do vládního rozhodovacího procesu

	Výhody pro účastníky	Výhody pro vládu
během rozhodovacího procesu	vzdělání (učení se od nevládních zástupců)	vzdělání (učení se od občanů)
	získání podpory vlády a její poučení	získání občanů na svou stranu, tvorba důvěry a spojení
	zisk zkušeností pro aktivní občanství	tvorba strategických spojení
		uznání legitimity rozhodování
výstupy	prolomení bezvýchodné situace a dosažení výsledků	prolomení bezvýchodné situace a dosažení výsledků
	získání kontroly nad politickými procesy	vyhnutí se nákladům při vedení soudních sporů
	lepší veřejná politika a efektivnější implementace rozhodnutí	lepší veřejná politika a efektivnější implementace rozhodnutí

Zdroj: Irvin a Stansbury 2004, s. 56

Jako pozitiva lze předně jmenovat snadnější identifikaci komunitních hnutí s potřebami obyvatel, možnost skupin bránit jak celou komunitu, tak i její menšinovou část. Dále se jedná o kapacitu hnutí vytvářet sociální kapitál a platformu, která urychluje spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem a pomáhá propojit cíle lidí zapojených do lokálního rozvoje

a propojovat přístupy a myšlenky různých oborů a sektorů. Hnutí mají za určitých podmínek možnost zabránit odlivu financí z obce a také financovat aktivity, které nejsou v rámci vládní politiky prioritní nebo na ně nezůstávají prostředky. Tato hnutí, která tvoří často odborníci, mají také dostatek znalostí a zkušeností, kterými mohou pomoci k rozvoji dané lokality. Tato participace také může být pro lokalitu cenově dostupnější, ale stejně kvalitní jako na zakázku zpracované studie odborníků (Fortuin a kol. 2010; Mansuri a Rao 2004; Poliak 2014; Squazzoni 2009). Další argumenty pro pozitivní efekt participace občanů a lokálních hnutí jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Kromě důvodů uvedených v tabulce č. 3 lze jako negativa uvést fakt, že hnutí nebudou nikdy zastupovat úplně celou společnost a veřejný zájem, ale vždy jen skupinu těch, kteří se aktivit hnutí účastní. Skupiny mají organizační strukturu a i tato početná hnutí budou vždy při jednání zastupovat pouze vybraní jedinci, kteří nemusí sdílet zcela totožný postoj a názor jako zbytek hnutí. Tyto skupiny na rozdíl od soukromých firem nemají zajištěný trvalý příjem a jsou závislé na fundraisingu a dostatečném finančním managementu. Někdy mohou být kritizována, že jakožto subjekt obchodující na finančních trzích se mohou podřizovat finančním zájmům. Tato hnutí mohou být společností vnímána jako nesouhlasná část veřejnosti a pokud má mít jejich činnost smysl, musejí být v opozici mocných skupin a neztrácet vytrvalost. Často se tato hnutí díky zapojení mainstreamové veřejnosti mohou stávat pouze nástrojem pro prosazení pragmatických vládních cílů, jako jsou nízké ceny bytů apod. (Mansuri a Rao 2004; Poliak 2014; Squazzoni 2009).

Tabulka 3: Nevýhody zapojení občanů do vládního rozhodovacího procesu

	Nevýhody pro účastníky	Nevýhody pro vládu
během rozhodovacího procesu	časově náročné	časově náročné
	zbytečné, pokud je rozhodnutí ignorováno	může být kontraproduktivní a vytvářet negativní postoj k vládě
		drahé
výstupy	horší politická rozhodnutí, pokud se vláda silně podvolí zájmovým skupinám	možnost tvorby špatných rozhodnutí, která nelze politicky ignorovat
		ztráta kontroly nad rozhodnutími
		nižší rozpočet pro aktuální projekty

Zdroj: Irvin a Stansbury 2004, s. 58

Z výše uvedených důvodů je patrné, že občanská participace formou lokálních komunitních hnutí je významným prostředkem pro rozvoj městských částí a implementaci veřejného zájmu do rozhodování místních samospráv.

Většina postkomunistických zemí má ale velký problém se zapojením občanů do veřejného dění, protože během komunistického režimu byla státem vynucená občanská pasivita a lidé se naučili spoléhat na rozhodnutí vyšších autorit (Babajanian 2005). Nejen tato vžitá zkušenost, ale i další důvody vedou k nízké občanské participaci. Občané mají pocit, že jejich názor nebude vyslyšen a je zbytečné za něco bojovat. „Jsou rozladění z toho, že nemají možnost se vyjádřit, což vede v obecnou nedůvěru v instituce a účast v rozhodovacím procesu“ (Fortuin a kol. 2010, s. 16). Například v průzkumu, který se týkal regenerace pražských brownfields, si 47 % dotazovaných myslelo, že by se veřejnost do osudu těchto míst měla zapojit, ale 58 % lidí se osobně zapojit nechtělo, protože je odradil přístup

institucí a developerů a to, že jejich názor stejně nebude vyslyšen. Podle autorů výzkumu by mohla pomoci pozitivní zkušenost s tím, že občanská participace má smysl a efekt, což by do budoucna vedlo k většímu zapojení občanů a hnutí do těchto procesů (Fortuin a kol. 2010).

1.5 OBČANSKÉ INICIATIVY V ČESKU A JEJICH PRÁVNÍ RÁMEC

Na území České republiky existuje poměrně dlouhá tradice kulturních, uměleckých a vzdělávacích spolků, které hojně vznikaly během národního obrození a tradice pokračovala i v období před a po první světové válce. Komunistický režim v druhé polovině 20. století podobné aktivity zakazoval, a tak až na krátké uvolnění režimu v období Pražského jara nebyly tyto činnosti povoleny. Neziskový sektor se u nás začal rozvíjet po roce 1989 (Rakušanová 2003).

Většina občanských sdružení po roce 1989 byla občanskými sdruženími na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který stanovoval požadavky, které musí občanské sdružení splňovat, aby mohlo legálně fungovat. Tento zákon přestal platit 1. ledna 2014, kdy nabyl platnosti nový občanský zákoník (dále NOZ), který zpřesňuje a zpřísňuje podmínky existence těchto sdružení. I když NOZ klade větší požadavky na občanská sdružení, zároveň se snaží o větší transparentnost veřejného sektoru (Forst 2013). Zde jsou základní požadavky a změny, které musí sdružení, nově spolek, dodržovat.

Hnutí, která byla podle starého zákona občanskými sdruženími, se nově označují spolky, jelikož pojmenování sdružení se využívá pro seskupení více spolků dohromady. NOZ dále stanovuje tzv. kogentní a dispozitivní ustanovení, nově je také upraveno vnitřní fungování spolku.

Kogentní ustanovení představují obecně platná pravidla, od nichž se nelze odchýlit. Patří mezi ně podmínky pro vznik – min. 3 osoby, společný sdílený zájem, registrace ve veřejném rejstříku spolků a existence stanov, které určují statutární orgány spolku a jeho organizační strukturu (§ 3214 – 3217 zákona č. 89/2012 Sb.).

Dispozitivní ustanovení platí pouze, pokud to neurčí stanovy spolku jinak. Jedná se o zjednodušení pro některé spolky, které mohou přejmout znění zákona a nemusí vytvářet vlastní podrobná pravidla fungování. Tato ustanovení vymezují např. založení spolku ustanovující schůzi, pravidla pro pobočné spolky, různé podoby členství, možnost platby členského příspěvku, podmínky pro zánik členství či upravují působnost orgánů spolku (§ 3218 – 3308 zákona č. 89/2012 Sb.).

S NOZ se tedy všechna dříve občanská sdružení musejí přeregistrovat na spolky, upravit název², zapsat se do veřejného rejstříku (kde budou uvedeni aktuální představitelé statutární orgánů, existující stanovy, seznam pobočných spolků atd.). Spolky mají také povinnost upravit znění stanov tak, aby vyhovovalo znění NOZ (Hájková 2013).

Další formou hnutí jsou občanské iniciativy, které nesplňují parametry spolku, často vznikají spontánně v reakci na jednorázovou událost, okolo jedné osoby, budovy a rychle zanikají. Mohou také být počátečním impulsem pro vznik spolku, v němž se spojí lidé, kteří se dlouhodobě zabývají stejnou tematikou.

Ve zbývajících částech práce tedy bude pojem spolek označovat zákonem registrovanou skupinu, která splňuje stanovené požadavky a dlouhodobě funguje ve formě spolku. Pro skupiny, které tyto požadavky nesplňují, bude použit pojem iniciativa.

² „Právnícká osoba není povinna přizpůsobit svůj název těmto požadavkům, jsou-li pro to důležité důvody, zejména užívala-li právnícká osoba svůj název dlouhodobě a je-li pro ni tak příznačný, že jeho zaměnitelnost nebo klamavost nelze rozumně předpokládat“ (§ 3042 zákona č. 89/2012 Sb.).

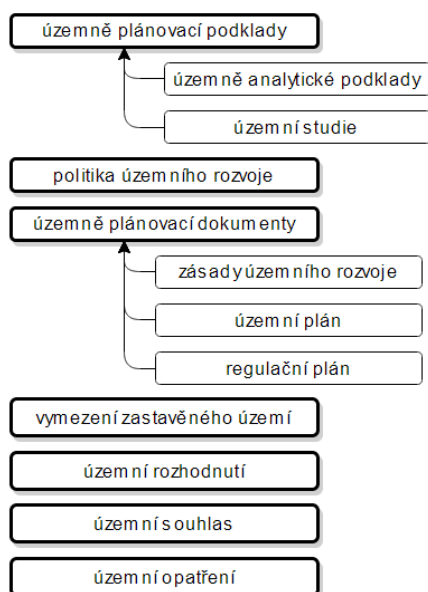
2. ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ PRAXE V ČESKÉ REPUBLICE

Následující část představí legislativní rámec územního plánování a rozvoje území Česka. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky budou představeny jen vybrané části, které souvisejí s případovou studií a možnostmi zapojení občanských iniciativ do procesů. Nejprve bude stručně objasněn vznik územního plánu, poté budou představeni aktéři a proces realizace územního plánu formou územního a stavebního řízení. Všechny informace vychází ze Stavebního zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a jeho novely č. 350/2012 Sb. platné od 1. ledna 2013.

2.1 VZNIK ÚZEMNÍHO PLÁNU

Územní plánování je proces, který vede k prostorové a funkční regulaci výstavby a ploch obcí, zároveň se snaží „vytvořit předpoklady pro výstavbu a udržitelný rozvoj území. Chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. S ohledem na ochranu přírody dbá na hospodárné využívání zastavěného území. Územní plánování usiluje o dosažení souladu veřejných a soukromých zájmů“ (UUR 2009, s. 2; § 18 zákona č. 183/2006 Sb.) Procesem územního plánování tedy vzniká dokument, který přesně stanovuje funkci konkrétních ploch a dále stanovuje regulaci výstavby s ohledem na okolí, limity životního prostředí apod.

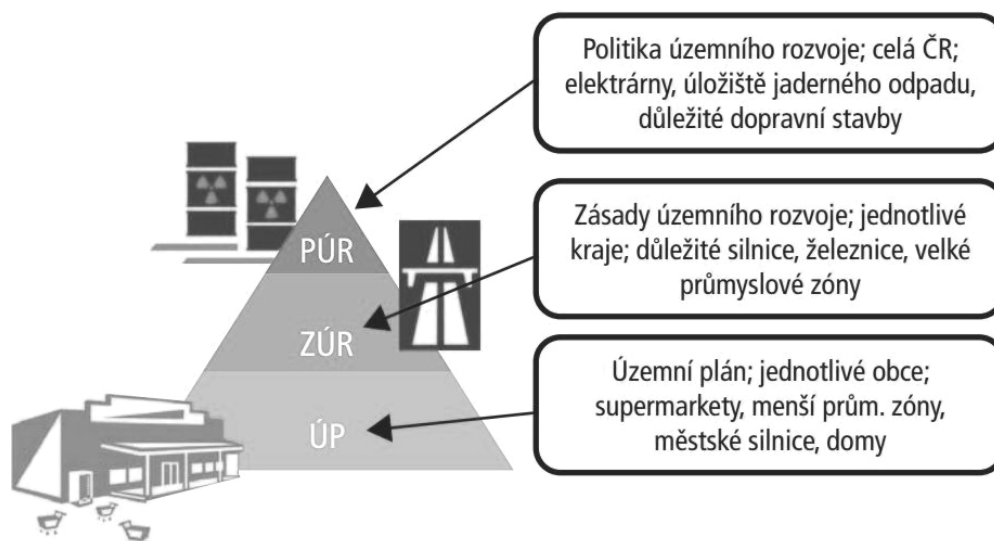
Obrázek 2: Nástroje územního plánování



Zdroj: Zákon č. 183/2006 Sb., vlastní zpracování

Procesem územního plánování vznikají dokumenty, které si jsou hierarchicky nadřazené, seznam všech nástrojů územního plánování představuje obrázek č. 2, na obrázku č. 3 lze vidět působnost jednotlivých dokumentů. Nejvyšší je Politika územního rozvoje, která řeší směřování celého území České republiky s ohledem na zachování významných národních lokalit a také přehraniční vazby státu. Politika územního rozvoje vzniká součinností ministerstev a je schvalovaná vládou (§ 31 – 34 zákona č. 183/2006 Sb.). V měřítku kraje pak vznikají Zásady územního rozvoje, které stanovují „koridory plochy nadmístního významu, požadavky na jejich využití, zejména koridory a plochy pro veřejně prospěšná zařízení“ (§ 36 zákona č. 183/2006 Sb.). Vytvoření Zásad zadává krajský úřad a schvaluje krajské zastupitelstvo.

Obrázek 3: Druhy územních plánů a jejich vzájemné vazby



Zdroj: Jarmič a Záhumenská 2010, s. 7

Konkrétnějším a podrobnějším územně plánovacím dokumentem je územní plán obce, který stanovuje funkci a vymezení pro celé území obce³. Územní plán přebírá podklady z Politiky a Zásad územního rozvoje. Územní plán „vymezuje zastavěné území, zastavitelné plochy, plochy přestavby, plochy pro veřejně prospěšné stavby, plochy pro veřejně prospěšná opatření, plochy pro územní rezervy a stanovuje podmínky využití těchto ploch. Dále řeší koncepci dopravní a technické infrastruktury, koncepci využití krajiny apod.“ (UUR 2009, s. 2).

Podnět ke vzniku územního plánu může vzejít od „obecního zastupitelstva, orgánu veřejné správy, občana obce nebo fyzické či právnické osoby, která vlastní v obci pozemek nebo dům či jinou stavbu“ (Jarmič a Záhumenská 2010, s. 15). Vznik územního plánu probíhá ve dvou fázích – zadání a návrh. V procesu se angažují 3 hlavní orgány:

- schvátovatel – obecní zastupitelstvo,
- pořizovatel – obecní úřad,
- zpracovatel – autorizovaná osoba s licencií.

Dalšími subjekty, které se podílejí na vzniku územního plánu, jsou:

- dotčené orgány státní správy a ostatní orgány,
- veřejnost (majitelé nemovitostí a ostatní).

Zadání stanovuje hlavní požadavky na vznikající územní plán, jeho součástí jsou i limity využití území, které vycházejí ze zákonů a dalších předpisů. Návrh zadání je zaslán „dotčeným orgánům, sousedním obcím a krajskému úřadu. K zadání je možné uplatnit požadavky a připomínky“ (UUR 2009, s. 7). Návrh zadání musí být zveřejněn na úřední desce a běží 30denní lhůta pro jeho připomínkování a dále ještě 15denní lhůta pro doručení zásilek. Vyjádřit se mohou občané, okolní obce, nadřízené orgány ad. Zúčastnění aktéři se vyjadřují k návrhu zadání:

- stanoviskem – platí pro dotčené orgány určené zákonem, stanoviska musejí být respektována,
- námitkou – vlastníci pozemků, kterých se dotýká veřejně prospěšná stavba nebo opatření a zástupci veřejnosti⁴,

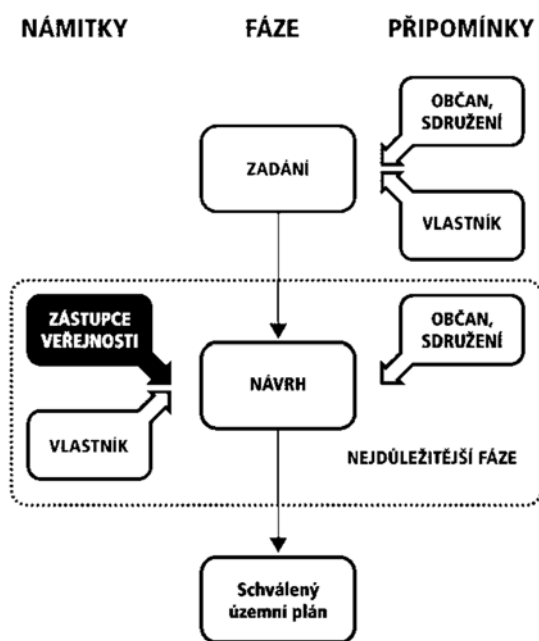
³ dále i hlavního města Prahy (nebo jeho vymezené části) a vojenského újezdu

⁴ Zástupce veřejnosti je osoba, která je zmocněna k tomu, aby podávala námítky. Zástupce musí zastupovat min. desetinu obyvatel u obce do 2 000 obyvatel nebo 200 obyvatel u obce nad 2 000 obyvatel.

- připomínkou – ostatní (veřejnost, investoři, občanská sdružení), na rozdíl od námítky není úřad povinen se k ní vyjadřovat.

Schéma na obrázku č. 4 zobrazuje, kdy a jakou formou se mohou občané zapojit do vzniku územního plánu. Veřejnost má několik možností, jak se do tvorby územního plánu zapojit. Obecně může kdokoli podávat ve stanovené lhůtě připomínky, které mají ale pouze malou váhu a stavební úřad k nim nemusí přihlížet. Efektivnější je podávání námitek, které jsou právně silnější, ale může je podávat jen „privilegovaná“ skupina lidí (Jarmič a Záhumenská 2010). Ve fázi zadání ale mohou občané, sdružení a vlastníci podávat pouze připomínky. Stavební úřad poté vyhodnotí námítky a po jejich vypořádání a novém procesu projednávání je tato etapa ukončena.

Obrázek 4: Možnosti účasti občanů při pořizování územního plánu obce/města



Zdroj: Jarmič a Záhumenská 2010, s. 18

V následující etapě zpracovatel předkládá návrh územního plánu, který vychází ze schváleného zadání. Projektant návrh projednává s dotčenými orgány a stanovisko předkládá i krajský úřad. Upravená varianta návrhu je předložena k veřejnému projednávání po dobu 30 dnů, kdy se vůči ní vznášejí připomínky a námítky (§ 50 a 51 zákona č. 183/2006 Sb.). V této fázi námítky podávají pouze vlastníci dotčených pozemků a nemovitostí, zástupce veřejnosti a oprávnění investoři. Právě prostřednictvím nich se mohou do procesu tvorby zapojit i lokální občané a sdružení, kteří by jinak podávali pouze připomínky. Pořizovatel poté vyhodnotí výsledky veřejného projednávání, podané námítky a připomínky, zajistí úpravu návrhu. Úspěšné projednávání končí vydáním územního plánu formou vyhlášky, která nabývá platnosti 15. den po jejím vyvěšení na úřední desce (§ 54 zákona č. 183/2006 Sb.).

Pokud je subjekt nespokojený s vyhodnocením námitek, může podat podnět k přezkumu rozhodnutí o námítkách na krajský úřad (v případě Prahy na Magistrát hlavního města Prahy). Poslední možností, kterou má majitel pozemku, jehož se schválený územní plán negativně dotkne, je žaloba k Nejvyššímu správnímu soudu, která musí být vyhodnocena do 30 dnů od doručení (Jarmič a Záhumenská 2010).

2.2 REALIZACE ÚZEMNÍHO PLÁNU

Konkrétní realizace územního plánu probíhá formou územního a stavebního řízení. Územní řízení vede stavební úřad se žadatelem, který v obci zamýšlí umístit stavbu, měnit funkci

území ad. (§ 77 zákona č. 183/2006 Sb.). Je vedeno s obcí, kde se zamýšlená stavba bude realizovat. Dalšími účastníky jsou:

- vlastník pozemku nebo stavby, kde má být záměr realizován, pokud není přímo žadatelem,
- vlastníci okolních pozemků či staveb nebo staveb v okolí, jichž by se daná stavba významně dotkla,
- osoby stanovené zvláštním právním předpisem⁵.

V průběhu územního řízení stavební úřad přijímá námítky účastníků řízení a připomínky ostatních. Námítky mohou podávat také spolky, které jsou k tomu oprávněna zákonem. Tyto spolky musejí mít na příslušných úřadech podané žádosti o informování o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny a ochrany vod s platností jeden rok. Pokud spolek zažádá do 8 dnů od zahájení řízení a úřad usoudí, že je jejich zájem o konkrétní řízení oprávněný, zahrne spolek jako účastníka s právem podávat námítky (rozhovor Nováková 2014). Stejně jako u tvorby územního plánu úřad vyhodnocuje námítky a připomínky, po jejich vypořádání a úpravě návrhu získává žadatel územní rozhodnutí platné 2 roky (§ 87, 89, 92 zákona č. 183/2006 Sb.)⁶. Stejně jako během procesu tvorby územního plánu mohou účastníci řízení podat podnět na přezkoumání vyhodnocení námitek nebo mají právo se proti rozhodnutí odvolat formou žaloby k Nejvyššímu správnímu soudu.

Posledním krokem, který předchází realizaci stavby, je stavební řízení, na jehož konci úspěšný žadatel získá stavební povolení. Žadatel předkládá projektovou dokumentaci zpracovanou oprávněnou osobou, která obsahuje časový harmonogram prací společně se stanovisky dotčených orgánů, plánem napojení na existující veřejnou technickou a dopravní infrastrukturu ad. (§110 zákona č. 183/2006 Sb.). Stavební řízení probíhá v paralele k územnímu řízení, i zde se mohou účastnit spolky, kterým to umožňuje zákon, stejným způsobem jako v územním řízení.

2.3 ZAPOJENÍ SPOLKŮ DO PROCESU ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Spolky mají několik možností se zapojit do procesu územního plánování. Jako nejúčinnější je možnost stát se přímo účastníkem řízení a podávat námítky, které musejí být ze zákona vyhodnoceny. Takto se mohou ale zapojit pouze spolky, které mají ve stanovách uveden cíl ochrany přírody a krajiny. Ty musejí mít na úřadech podané žádosti o informování o zahájení řízení nebo se musí přihlásit do 8 dnů od zahájení řízení, stavební úřad pak vyhodnotí jejich žádost a případně je zahrne jako účastníka (§ 70 zákona č. 114/1992 Sb.). Dále mohou námítky podávat i právnické osoby, tedy i spolky, které v území vlastní nemovitost nebo pozemek, jehož by se plánovaná změna dotkla.

Spolek se může nepřímo zapojit do řízení v zastoupení osoby nebo spolku, které to zákon umožňuje, jedná se o majitele pozemků a budov nebo určené spolky. Těm mohou poskytovat odborná stanoviska, rady či právní pomoc.

Další možností je účast na veřejných projednáváních záměru, kde mohou zástupci vystoupit se svými připomínkami a konfrontovat přítomné účastníky řízení. Tato veřejná jednání jsou povinná u objektů, jejichž stavba může mít velký vliv na životní prostředí (§ 87 zákona č. 183/2006 Sb.). Spolky mají právo podávat připomínky, které mohou být zohledněny, ale nemají stejnou právní sílu jako námítky (Jarmič a Záhumenská 2010).

⁵ jedná se např. o spolky, které mají podle § 70 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve svých stanovách uvedeno, že jejich hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny. Tyto spolky mají právo se účastnit správního řízení, pokud o to požádají do osmého dne od zahájení řízení.

⁶ u drobných staveb, menších terénních úprav nebo změnách využití pozemku do 300 m² může úřad udělit pouze územní souhlas bez zahájení územního řízení (§ 96 zákona č. 183/2006 Sb.)

3. METODIKA VÝZKUMU

V předcházející části práce byla představena základní teoretická východiska studia komunit, zapojení lokálních hnutí do rozvoje města a také základní legislativní rámec tvorby a realizace územního plánu, jakožto významného dokumentu, který určuje budoucí rozvoj a směřování obce. Na teoretickou část bude navazovat výzkum konkrétního případu zapojení organizací do územního rozvoje, jemuž předchází tato kapitola, kde bude stručně představena použitá metodika.

Pro výzkum se nabízely dva hlavní typy výzkumu – kvalitativní a kvantitativní. Vzhledem k ne příliš dostatečné literatuře a dostupnosti vhodných dat k interpretaci byl pro výzkum zvolen kvalitativní přístup, který odpovídá většině odborných studií na podobné téma a lépe interpretuje danou problematiku v českém kontextu.

3.1 PŘÍPADOVÁ STUDIE

Pro praktickou část práce byla zvolena metoda případové studie, jejímž principem je detailní studium konkrétního případu, události a následné vyvození společných pravidel. „Podstatou případové studie je předpoklad, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným případům“ (Hendl 2005, s. 104).

Případová studie se snaží o co nejkomplexnější náhled na situaci, využívá různé úhly pohledu a metody, jak případ studovat. Případovou studii lze detailně zkoumat jediný jev nebo případ a zobecňovat získané poznatky nebo porovnávat více případů najednou (Chlanová 2011).

Hendl (2005) vymezuje pět základních typů případových studií:

- osobní případová studie – studium jedné osoby a vlivů, které na ni působí,
- studie komunity – studium konkrétní komunity ve městě a aspektů jejího fungování,
- studium sociálních skupin,
- studium organizací a institucí,
- studium událostí, vztahů a rolí.

Pro výzkum byla vybrána případová studie konkrétního kauzy, a to přestavby budovy bývalého nádraží Vyšehrad, ve které se angažovaly různé občanské iniciativy a spolky. Případová studie v sobě bude kombinovat několik přístupů vymezených podle Hendla (2005). Jednak půjde o detailní popis událostí, vztahů a rolí všech zúčastněných subjektů, kteří se kauzy účastnily legislativní formou v rámci správních procesů, jednak bude představena i dobrovolná aktivita sdružení, která kolem tohoto nádraží vznikla. Zároveň budou podrobně popsány i jednotlivé skupiny, které se podílely a popsány jejich kroky a postoje. Data pro případovou studii budou získávány pomocí dvou metod, a to polostrukturovaných rozhovorů a studiem dokumentů.

POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY mají předem stanovené okruhy či otázky, jejich pořadí ale není striktní a tazatel může během rozhovoru pokládat i vlastní, které vyplynou z konkrétní situace. Výhodou této podoby rozhovoru je, že je značně flexibilní a lze ho upravit na míru konkrétní osoby a situace. Používá se především pro menší vzorek respondentů. Jeho nevýhodou je, že se na rozdíl od striktně strukturovaného rozhovoru hůře kóduje a porovnává větší vzorek dotazovaných (Reichel 2009).

Pro následující případovou studii byli osloveni vybraní významní aktéři kauzy, kteří měli formou polostrukturovaných rozhovorů objasnit jejich podíl v kauze. Při výběru a otázkách byl kladen důraz na zapojení spolků a občanských iniciativ do tohoto případu, ale i obecně do rozvoje měst.

V rámci výzkumu byly provedeny rozhovory s následujícími aktéry:

- **Mgr. Jakub Bachtík,**
 - jednatel Klubu Za starou Prahu, zastupoval spolek v kauze Vyšehrad,
 - 50minutový rozhovor týkající se zapojení spolku do kauzy, ale i obecné struktury Klubu a jeho fungování v rámci Prahy a pozice vůči ostatním aktérům rozvoje města a územního plánování, struktura otázek je uvedena v příloze č. 3.
 - **JUDr. Petr Kužvart,**
 - člen spolku Ateliér pro životní prostředí,
 - 45minutový rozhovor týkající se zapojení spolku do kauzy, ale i obecného fungování v rámci Prahy, struktura otázek je uvedena v příloze č. 3.
 - **Ing. Radka Nováková,**
 - úřednice Odboru výstavby Prahy 2 – Oddělení územního rozhodování,
 - 25minutový rozhovor se týkal pozice Odboru výstavby v kauze a možnosti organizací a spolků zapojit se do územních a stavebních řízení, poskytnuty byly informace o celkové situaci v Praze 2,
 - rozhovor se nesl spíše na obecné úrovni, protože kvůli nepřítomnosti právničky nemohly být poskytnuty všechny odpovědi týkající se konkrétního územního řízení,
 - struktura otázek je uvedena v příloze č. 3.
- Další informace poskytnuli formou stručných rozhovorů:
- **Ing. arch Petra Šandová,**
 - úřednice Odboru dopravy a územního rozvoje Prahy 2,
 - formou krátkého rozhovoru uvedla, jak se do procesu zapojila městská část Praha 2, jaký je postoj městské části.
 - **Mgr. Martin Veselý,**
 - zastupoval v kauze spolek Praguewatch,
 - formou telefonického rozhovoru poskytl základní informace o tom, jak se spolek angažoval, jaké prostředky ve své činnosti používal.

Osloven byl dále architekt Martin Kotík, tvůrce projektu přestavby nádraží, kvůli jeho časovému vytížení nebylo možné rozhovor provést. Dále byl osloven časopis A2, jakožto zaštit'ující platforma pro iniciativu „Oživte si barák!"; a také majitel domu v přilehlé ulici Svobodova, který se částečně zapojil do územního řízení a vyvíjel s dalšími občany aktivitu proti dostavbě nových budov. I přes opakované snahy se bohužel nepodařilo s těmito subjekty provést rozhovor. Squatterská iniciativa nebyla oslovena s ohledem na složitost problematiky, která by vyžadovala detailní znalost teoretických východisek fungování těchto skupin, které nebyly objektem zájmu této konkrétní bakalářské práce. Navíc reálné zapojení této skupiny bylo minimální.

STUDIUM DOKUMENTŮ – výzkum byl doplněn studiem dokumentů, které mapovaly vývoj událostí kolem nádraží, ale také aktivitu jednotlivých spolků a iniciativ. Tyto materiály byly použity pro popis historie nádražní budovy a vývoje událostí, a také pro detailní popis zapojení jednotlivých subjektů. Jednalo se především o:

- historické publikace popisující historii pražských železnic (Musil 2005 a Polák 2005),
- materiály poskytnuté oslovenými subjekty,
 - prezentace městské části Praha 2 popisující vývoj kauzy (Šandová 2013),
 - námítky do územního řízení a správní žaloba Ateliéru pro životní prostředí (Kužvart 2012 a 2013),
 - Věstník Klubu Za starou Prahu s článkem, který se věnuje nádraží Vyšehrad a obsahuje i stanoviska Klubu (Bachtík 2011),
- další zpravodajské články popisující vývoj událostí, aktivity a názory jednotlivých subjektů.

4. PŘÍPADOVÁ STUDIE NÁDRAŽÍ VYŠEHRAD

4.1 HISTORIE OBJEKTU

Nádraží Vyšehrad je budova nacházející se na území Prahy 2 v historickém centru Prahy a v katastrálním území Vyšehrad. Stavbě nádraží předcházela vznik Pražské spojovací dráhy v roce 1872, která propojovala smíchovské nádraží s tehdejšími nádražím Františka Josefa (dnešní Hlavní nádraží). Už tehdy zde vznikla první zastávka, která sloužila pouze pro nákladní dopravu. Jelikož se ale na pozemcích vyskytovaly spíše vinice a zahrady, poptávka po zastávce pro osobní přepravu nebyla veliká. V roce 1883 se ale pozemky okolo Vyšehradu staly součástí Velké Prahy a původně nezastavěná krajina se začala rychle proměňovat (Bachtík 2011). Bylo zahájeno projednávání výstavby nového nádraží Vyšehrad, které mělo sloužit primárně pro osobní přepravu. V projektu se mimo jiné angažoval Vojtěch Lanna a bratři Kleinové (Polák 2005). Pro cestující se zastávka otevřela pod názvem Vyšehrad v roce 1888, jednalo se ale pouze o menší jednopatrovou nádražní budovu, která se nacházela blíže ke dnešní tramvajové zastávce Výtoň (Musil 2005).

Obrázek 5: Nádraží budova na staré pohlednici



Zdroj: Šandová 2013

Oblast Albertova a Vyšehradu se začala na přelomu století rychle rozvíjet – kromě činžáků a výstavních rezidenčních domů vznikl na Albertově univerzitní areál, proto stávající budova nádraží přestala stačit (Bachtík 2011). Provizorní stavba byla nahrazena v roce 1905 novou reprezentativní budovou v novorenesančním slohu podle návrhu Antonína Balšánka⁷ ve stylu geometrické secese. Nově postavené nádraží zobrazuje stará pohlednice na obrázku č. 5. Součástí budovy bylo kryté nástupiště s litinovými sloupy a původní kované oplocení ze Svobodovy ulice. Na přelomu 40. a 50. let byly v prostoru nástupiště umístěny sochy Karla

⁷ historické zdroje se v otázce autorství návrhu rozcházejí, kromě Antonína Balšánka je dalším možným autorem Jan Vejrych

Nováka – lev, medvěd, vodník a malá kašna. Poslední vlak ve stanici Vyšehrad zastavil v roce 1960, poté byla zastávka zrušena a vlak jí pouze projíždí (Polák 2005).

Objekt byl od roku 1960 i nadále majetkem Českých drah (dříve pod názvem Československé dráhy), ale postupně začal chátrat. V 80. letech prošla budova rekonstrukcí, byla provedena výměna střešní krytiny, která ale se bohužel nepovedla, pod fasádu zatekla voda, což se velmi výrazně promítlo na stavu budovy (Švarc 2006).

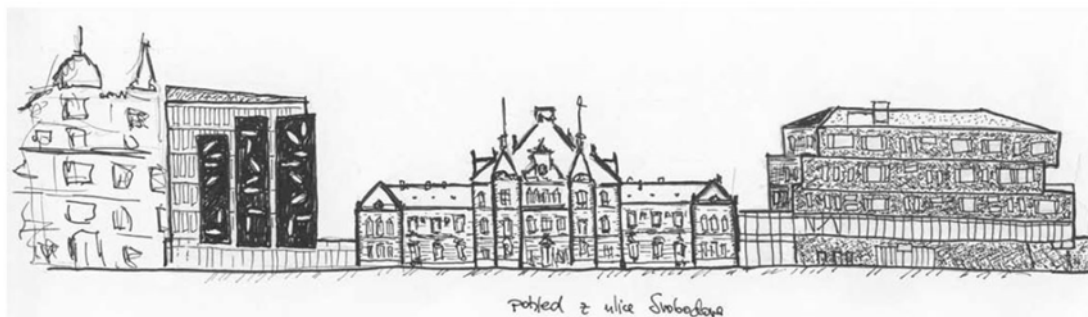
4.2 VÝVOJ VLASTNICTVÍ BUDOVY PO ROCE 2000

Významná událost se stala v roce 2000, kdy byl objekt vyhlášen památkově chráněnou budovou. Zároveň se o nádražní budovu zajímala společnost Nádraží s. r. o., jejímž záměrem bylo budovu proměnit v „multifunkční kulturní centrum s galerií, knihkupectvím, restaurací, barem, klubem a kinosálem“ (Švarc 2006). Návrh respektoval všechny požadavky památkářů. I když společnost měla s Českými drahami podepsanou nájemní smlouvu a zahájila přípravné práce, spolupráce ztroskotala na nevyřešených majetkových vztazích po transformaci podniku České dráhy. Budova i nadále chátrala, proto Odbor památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy vydal nařízení, v němž požadoval opatření, která by zabránila dalšímu chátrání (MHMP OPP 2014).

I když se chvíli uvažovalo o znovuzprovoznění původní vlakové zastávky, návrh byl nakonec zamítnut kvůli specifické poloze nádraží v oblouku, která neodpovídá normám Evropské unie (Petzová 2013). V roce 2007 budova i s okolními pozemky změnila majitele. O vlastnictví objektu usilovala také městská část Praha 2, která ji chtěla využít jako městské kulturní centrum. Dražbu nakonec vyhrála společnost TIP Estate s částkou 42,5 milionu. Hned tři měsíce po koupi firma vykácela vzrostlé lípy a topoly a bez stavebního povolení strhnula památkově chráněnou hrázděnou čekárnu, která je zachycena na obrázku č. 7. Za své konání dostala od památkového odboru Magistrátu maximální možnou pokutu 100 000 korun (Kužvartová 2010).

Majitel pověřil architekta Martina Kotíka z ateliéru Omicron-K vypracováním projektu rekonstrukce a nové výstavby. Vedle stávající nádražní budovy měly vzniknout ještě dvě další prosklené budovy, v nichž měly být umístěny kancelářské prostory, obchody, malé galerie, wellness a také kryté parkoviště, návrh ukazuje nákres Jakuba Bachtíka na obrázku č. 6. Tato podoba návrhu ale nezískala podporu městské části ani památkářů. „Původní návrh byl hrozný, nehodil se do tohoto místa. Potlačoval význam původní budovy a zakrýval výhled na Vyšehrad,“ uvedl pro ČTK⁸ místostarosta Prahy 2 Václav Vondrášek (ČTK 2012). Proti navrhované výstavbě vystoupily i spolky Praguewatch, Klub Za starou Prahu a Ateliér pro životní prostředí. Odbor výstavby Prahy 2 zamítl žádost o vydání územního rozhodnutí, které by navrhovanou stavbu povolovalo. Firma se obrátila na Stavební odbor Magistrátu hl. města Prahy, který záležitost vrátil Praze 2 k novému projednání.

Obrázek 6: Nákres původního návrhu rekonstrukce a nových přístaveb



Zdroj: Bachtík 2013

⁸ ČTK – Česká tisková kancelář, veřejnoprávní zpravodajská agentura

V roce 2012 se novým majitelem budovy stala společnost Railcity Vyšehrad, která vznikla odštěpením od TIP Estate. Zároveň nový majitel předložil pozměněný návrh, proti němuž v územním řízení vznesla organizace Ateliér pro životní prostředí několik námitek, ty ale byly zamítnuty a v září 2012 získal majitel územní povolení. I když městský úřad nebyl s návrhem příliš spokojen, povolení bylo uděleno s ohledem na téměř havarijný stav stávající železniční budovy (Oppelt 2013). Nový návrh počítá s menší zastavěnou plochou a nižší výškou přistavěných budov. Ateliér pro životní prostředí vydal proti rozhodnutí žalobu. Současný stav nádraží ukazuje obrázek č. 8, zbývající fotodokumentace je ke zhlédnutí v příloze č. 1.

Obrázek 7: Památkově chráněná čekárna (vlevo), majitelem zbořená (vpravo)



Zdroj: Šandová 2013

Obrázek 8: Současný stav nádraží Vyšehrad

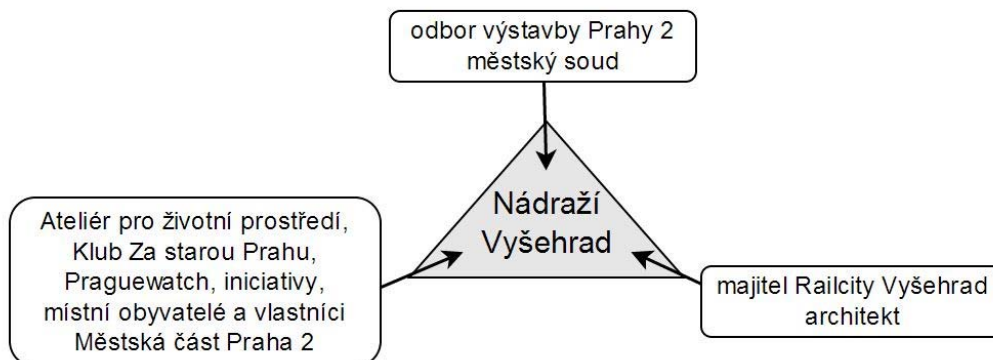


Zdroj: autorka práce

4.3 JEDNOTLIVÉ SUBJEKTY ZAPOJENÉ V KAUZE NÁDRAŽÍ VYŠEHRAD

V paralele na obecný obrázek č. 1 v kapitole 1.2 si lze do jednotlivých polí doplnit konkrétní subjekty případové studie na obrázku č. 9. V následující části bude popsána pozice jednotlivých účastníků se zaměřením na spolky a iniciativy, které se zapojily.

Obrázek 9: Jednotlivé subjekty působící na podobu nádraží Vyšehrad



Zdroj: vlastní zpracování

4.3.1 SPOLKY A INICIATIVY

Do kauzy týkající se nádraží Vyšehrad se zapojily tři spolky – Praguewatch, Klub Za starou Prahu a Ateliér pro životní prostředí. Tyto tři spolky spolupracovaly a ve své činnosti se navzájem doplňovaly. Další skupiny, které se zapojily, byla iniciativa „Oživte si barák“ a squatterské iniciativa „Vzpomínky na budoucnost“.

4.3.1.1 PRAGUEWATCH

Webová platforma Praguewatch mapuje „pražské kauzy, sporné případy městského plánování, ohrožení kulturní a nekulturní prostory, parky a další lokality, které tvoří živé město. Spolek se snaží kriticky hodnotit rozvoj Prahy a pražské městské politiky, zvýšit transparentnost v městském plánování a informovat Pražany o chystaných problematických stavbách a developerských projektech“ (Praguewatch 2014). Členy spolku jsou dobrovolníci – jejich vlastními slovy se jedná o spolupráci akademiků, odborníků a občanských aktivistů. Kromě mapování kauz se spolek snaží představovat a podporovat lokální i celopražské iniciativy a organizace. Další projekty, které v rámci Praguewatch probíhají, jsou např. cyklus přednášek Lidová škola urbanismu. Dále podporuje projekty Letná sobě!, Praha (ne)kulturní či Pražská památková realita.

Praguewatch plnil v kauze nádraží Vyšehrad především roli „watchdoga“, tedy organizace, která se snaží sledovat politickou a morální integritu politiků, úředníků, státních institucí a firem (Beránková 2013). Spolek o kauze informoval prostřednictvím své webové platformy, kde byl publikovaný článek Lenky Kužvartové shrnující historii objektu. Dále uspořádal v březnu 2011 komentovanou prohlídku po nádraží s představením historických souvislostí a zamýšleného návrhu investora.

Cílem aktivit bylo podle Pavla Veselého ze spolku Praguewatch především dostat kauzu do povědomí veřejnosti přes všechny možné informační kanály (jako byl vlastní webový portál, Facebook, média) a podpora ostatních iniciativ, které se v kauze více či méně zapojily.

4.3.1.2 KLUB ZA STAROU PRAHU

Spolek působí nepřetržitě od roku 1900 a věnuje se ochraně památek. Jeho hlavní náplň se po více než 100 let existence téměř nezměnila, jelikož se stále snaží „sledovat proměny města, vyjadřuje se k jednotlivým přestavbám či novostavbám v Praze a v případě ohrožení

památek nebo historické tváře města činí vše pro jejich záchranu“ (Klub Za starou Prahu 2014). Klub má kolem 1 200 členů po celé Praze a okolí, třikrát ročně vydává časopis Věstník Klubu Za starou Prahu, kde jsou podrobně představovány aktuální kauzy zasazené do historického a místního kontextu. Mimo to pořádá různé přednášky ve svém sídle v Juditině věži Karlova mostu.

Členství v klubu může být pasivní, kdy členové platí členské příspěvky, dostávají věstník a mohou se účastnit zasedání Domácí rady, jakožto řídicího orgánu spolku. Naopak aktivních členů je kolem 20 a tvoří Domácí radu, která se pravidelně schází každých 14 dní. Tyto aktivní členové se přímo účastní jednotlivých kauz, často na popud pasivní členů, kteří na problém upozorní (rozhovor Bachtík 2014).

Podobně jako Praguewatch se Klub Za starou Prahu kauzu snažil spíše medializovat a dostat do povědomí veřejnosti a médií. Ve věstníku vyšel článek, který sledoval historický vývoj budovy a jejího okolí. Bylo zde otištěno také prohlášení, které je v plné podobě uveřejněno v příloze č. 2, v němž Klub zamýšlenou stavbu odmítá. Dále Klub poskytoval odborné posudky zbývajícím organizacím zapojeným do kauzy, především Ateliéru pro životní prostředí, který se účastnil územního řízení. Kromě toho byli zástupci přítomní na veřejných projednáváních v rámci územního řízení, sami ale účastníky nebyli.

4.3.1.3 ATELIÉR PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Jedná se o spolek, který se zabývá problematikou „ochrany přírody a krajiny, ochrany veřejného zdraví a životního prostředí v urbanizovaných oblastech. Dále se zabývá zachováním kulturních a památkových hodnot sídel a krajiny a spoluprací s regionálními a lokálními partnery, podporou místních spolků pomocí konzultací a expertních služeb a také účastí ve správních řízeních a rozhodovacích procesech, jimiž může být dotčena ochrana přírody, krajiny, veřejného zdraví a památek“ (AŽP 2014).

Podle slov Petra Kužvarta má Ateliér pro životní prostředí (AŽP) v současnosti 12 členů, kteří mají profese související s problematikou životního prostředí, hygieny a ochrany památek – jedná se o právníky, advokáty, přírodovědce, zeměměřiče, architekta, historika umění ad. Ateliér provozuje poradnu, kde radí klientům v právních záležitostech nebo je přímo zastupuje v soudních sporech. Mimo to spolek aktivně vstupuje do správních řízení, jichž se může účastnit na základě zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který spolkům, jejichž hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny, povoluje účast ve správních řízeních.

Ateliér aktivně vstoupil do územního řízení a podal námitky týkající se překročení limitů hluku a znečištění, které plánovaná stavba přinese. Tyto nadlimitní hodnoty mohou negativně ovlivnit zdraví místních obyvatel a navíc je jejich existence protiprávní, jelikož odporuje Listině základních práv a svobod, kde má podle čl. 35 každý člověk právo na příznivé životní podmínky. Dále odporuje zákonu č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, který definuje únosné zatížení území a zákaz zatěžování území nad stanovenou míru (Kužvart 2012). Dalšími součástmi námitek byla nevhodná podoba návrhu, který koncepčně nezapadá do lokality a ruší solitérní postavení nádražní budovy. V neposlední řadě Ateliér vystupuje proti nedostatečným stanoviskům dotčených orgánů státní správy, které podle Ateliéru předkládaly neaktuální výsledky měření škodlivých imisí a míry hluku, a také stížnost na funkčnost stavební úřadu. Odborná správnost námitek byla zajištěna díky spolupráci s odborníky i Klubem Za starou Prahu, který k věci vydával posudky z pohledu památkovo-architektonického.

Druhá podoba předkládaného návrhu budov byla sice lepší, ale úpravy byly podle Ateliéru pouze kosmetické – snížení budov, menší počet parkovacích míst. Přesto byl v tomto případě udělen územní souhlas. Proti tomu se Ateliér jako jediný odvolal, to bylo ale zamítnuto. Proti rozhodnutí podal Ateliér správní žalobu, ale jelikož včas nezaplátili kauci, byla žaloba zamítnuta (Kužvart 2013).

4.3.1.4 OŽIVTE SVŮJ BARÁK!

Další skupinou, která o budovu projevila zájem, byla iniciativa „Oživte si barák!“, která vznikla pod záštitou nezávislého kritického čtrnáctideníku A2, který se zajímá o politiku a společenské dění. Iniciativa se snažila upozornit na chátrající budovy v centru Prahy tím, že na přelomu dubna a května 2012 vybrané budovy⁹ oživila videoprojekcí zvanou videomapping, kdy jsou na fasády budov promítána krátká videa a příběhy za hudebního doprovodu (ukázka na obrázku č. 10). Akce měla za cíl poukázat na množství chátrajících budov, které se po Praze vyskytují (Kolinová 2012a). Projekce připravili umělci a studenti uměleckých škol a na místech projekcí byli přítomni i odborníci, kteří případným zájemcům představili problematiku chátrajících domů (Kolinová 2012b).

Obrázek 10: Videomapping na budově nádraží v rámci iniciativy „Oživte si barák“



Zdroj: Kolinová 2012b; Tomáš Krist

Autorem projekce na nádražní budově byl umělec Tarkan Begzadi. „Pohrávali jsme si s myšlenkou, že nádraží dáme novou podobu, ale nakonec jsme to zamítli. Nechceme říkat, co by se s budovami mělo dít. Pro nás je strašně důležité, aby se o problému mluvilo,“ řekl pro zpravodajský server Lidovky.cz Jáchym Jakeš, hlavní organizátor celé iniciativy. I přes nepřízeň počasí dorazilo několik zájemců, především z řad studentů blízkého univerzitního areálu, kteří ocenili nápad, i když samotné provedení podle oslovených diváků trochu zklamalo (Kolinová 2012b).

4.3.1.5 SQUATTERŮ

O budovu se zajímalo také hnutí squatterů. Poprvé se o jejich údajném obsazení budovy psalo v médiích v roce 2009 v souvislosti s vyklizením vily Milady v pražské Libni, která byla po dlouhá léta obydlena právě squatterry. Squatterři oznámili, že plánují obsadit opuštěnou stavbu na území Prahy 2. Na budovu nádraží vyvěsili transparent „Růže má své trny, svoboda své squaty“. Vše ale zůstalo na úrovni spekulací a skupina se nádraží vyhnula (Zvěřinová 2009).

Dále se skupina o budovu zajímala na začátku září 2013, kdy během happeningu „Vzpomínky na budoucnost – Obsad’ a žij!“ obsadili několik chátrajících budov v Praze a na

⁹ Kromě vyšehradského nádraží bylo do projektu zapojeno ještě několik dalších zdevastovaných budov – činžovní dům Na Kocandě, rohový dům v ulici Na Slupi, činžovní dům v ulici Dukelská a usedlost Cibulka.

jeden den je proměnili v kulturní centra s koncerty, výstavami či hostinami. Celkem měli v plánu obsadit celkem 10 budov, ale kvůli zásahu policie se jejich záměr uskutečnil pouze v sedmi z nich. I když se squatterům v případě nádraží Vyšehrad nepodařilo dostat přímo do prostor budovy, krátkou demonstraci provedli před nádražní budovou (Topinková 2014).

Obrázek 11: Happening „Vzpomínky na budoucnost“ před nádražím Vyšehrad



Zdroj: Facebookový profil časopisu A2

4.3.2 ODBOR VÝSTAVBY MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 2

Odbor výstavby Prahy 2 neboli stavební úřad zastupuje pověřenou státní moc. Jeho úkolem v kauze bylo zahájit a vést územní (později i stavební) řízení, oslovovat dotčené orgány státní správy a další účastníky řízení, a to přímo písemně nebo vyvěšením žadatelova záměru na úřední desce. Odbor výstavby vyhodnocoval předložený návrh z hlediska platných zákonů, zabýval se stanovisky dotčených orgánů a vyhodnocoval připomínky účastníků územního řízení. Dále odbor rozhoduje, zda se spolek může stát účastníkem řízení. V tomto případě byl zahrnut Ateliér pro životní prostředí.

Úřad předkládaný návrh nejdříve odmítl, po předložení přepracovaného návrhu udělil územní souhlas. V současné době majitel předložil žádost o zahájení stavebního řízení, úřad k ní měl ale připomínky, které se momentálně zapracovávají (rozhovor Nováková 2014). Teprve po ukončení stavebního řízení, kde mohou být opět účastníky zákonem vymezené spolky, může být uděleno stavební povolení ke stavbě nových budov a stavebním úpravám stávající nádražní budovy (§ 108 – 115 zákona č. 183/2006).

Odbor výstavby také vyhodnocoval stanoviska dotčených orgánů. Součástí námítky Ateliéru pro životní prostředí byl požadavek na zákonnost, správnost a aktuální použitelnost stanovisek. Problémová byla především aktuálnost, kdy byly předloženy staré studie hlukového a imisního zatížení (Kužvart 2012 a 2013).

Bachtík z Klubu Za starou Prahu upozorňuje na dichotomii a nekoordinaci dotčených orgánů státní správy, kdy Národní památkový ústav vydal vůči stavbě nesouhlasná stanoviska především k podobě navrhovaných novostaveb. Výkonným orgánem památkové péče je ale Odbor památkové péče Magistrátu hl. města Prahy a ten navzdory vyjádření Národního památkového ústavu vydal stanovisko souhlasné. Bachtík také upozorňuje na možnou korupci a neprůhlednost tohoto dotčeného orgánu, který má pravomoc rozhodovat často i o miliardových stavbách.

4.3.3 MAJITEL/PROJEKTANT

Jednání firmy TIP Estate (později Railcity Vyšehrad) bylo v rámci kauzy poměrně problematické, stejně jako předkládaný návrh (ČTK 2011). Nejprve majitel bez povolení nechal zbourat historicky cennou část budovy a pokácet vzrostlé stromy (Kužvartová 2010), ale i ostatní subjekty měly výhrady, a to především k plánovaným skleněným dostavbám, které koncepčně neodpovídaly zástavbě historického centra Prahy. Ozývaly se i stížnosti místních, že budovy stíní výhledu na Vyšehrad, což Kužvart (2013) ve správní žalobě označuje za závažné porušení krajinného rázu.

Bachtík z Klubu Za starou Prahu se ohradil proti plánovanému využití budov: „Rozhodně jsme chtěli, aby ta budova měla nějaké využití. At' už jako kanceláře nebo cokoli, co normálně žije. Pokud vím, tak z obou těch projektů, které jsem viděl, bylo plánované jádro v budovách po stranách a z nádraží měly být šatny a skladiště, což mi přijde naprosto absurdní. Ta budova je reprezentativní v interiéru i exteriéru a měla by sloužit jakkoli.“

Hygienik v lokalitě zakázal umístění nového bytového komplexu kvůli nadlimitu hluku ze strany železnice, ale i z poměrně frekventované ulice Svobodova. Kužvart (2012 a 2013) z Ateliéru pro životní prostředí usuzuje, že pokud se místo promění v budovu s obslužnou funkcí a celodenním provozem, záměr jistě nepovede ke snížením hlukových a imisních hodnot znečištění v dané lokalitě.

4.3.4 ODBOR ÚZEMNÍHO ROZVOJE MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 2

Odbor územního rozvoje zastupoval samosprávnou moc městské části Praha 2. Praha 2 měla původně zájem o vlastnictví stavby a její přeměnu v kulturní centrum či součást albertovského vysokoškolského areálu (Petzová 2013). I když budova nebyla městské části prodána, účastnili se zastupitelé územního řízení a podávali námítky k záměru. Dále se účastnili veřejných projednávání a sdíleli stejný postoj jako zúčastněné spolky, které v činnosti podporovali. Lokalitu se snažili propagovat v Novinách Prahy 2 či odpověďmi na emaily a jiné dotazy občanů. Jelikož ale bylo vydáno územní rozhodnutí, jejich úloha v řízení skončila (rozhovor Šandová 2014).

4.3.5 VEŘEJNOST

Pojem veřejnost je celkem vágní a v daném případě může jít o různé subjekty. Zaprvé jsou to osoby, které mají zákonné právo stát se účastníky územního řízení. Podle zákona jsou jimi majitelé sousedních nemovitostí a pozemků a některé spolky, které mohou přímo podávat námítky. Takto vstoupil do řízení majitel domu č. p. 140 Vyšehrad přilehlého činžovního domu, ale nakonec se svého práva vzdal (Petzová 2013).

Jediný, kdo se z oslovených spolků a iniciativ snažil s těmito lidmi jednat, byl Petr Kužvart z AŽP, který kontaktoval dva majitele domů. Ti ale nakonec odmítli účast s ohledem na finanční výdaje, které by je celý proces mohl stát (rozhovor Kužvart 2014). Podle Kužvarta je neochota účastnit se procesu způsobena také věkovou strukturou lokality, v níž převládají především starší lidé, kteří nejsou ochotní se angažovat.

Dále můžeme veřejností chápat místní obyvatele a uživatele čtvrti, kterých se problém přímo týká, ale nemohou se podle zákona aktivně účastnit procesu. Jedná se např. o nájemníky místních bytů, ale i studenty a pracovníky dané lokality. I jich se přímo dotýká, jaké budovy zde budou stát, v jak znečištěném prostředí se budou každodenně pohybovat, či jaké podniky se budou na místě vyskytovat. Podle slov Novotného z Praguewatch byl zájem o osud budovy také ze strany studentů Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, která se nachází v blízkosti bývalého nádraží. Tito studenti se účastnili pořádané komentované prohlídky.

Poslední skupinou je veřejnost v nejširším slova smyslu, tedy Pražané, odborníci, média, politici, firmy ad. I když tyto dvě skupiny většinou nemohou aktivně vstupovat do řízení, jejich hlas není zanedbatelný a jejich aktivita může významně ovlivnit průběh daného případu.

4. 4 ZÁVĚRY PŘÍPADOVÉ STUDIE

Ve vybrané případové studii se střetlo několik zájmů. V první řadě to byl záměr majitele, kterému budova a pozemky patří a který chce uplatnit svůj individuální záměr motivovaný ziskem. Na této straně stojí také architekt, který na zakázku vytváří návrh budov, který mu zadal právě majitel. Architekt se snaží vytvořit návrh, který odpovídá jak představám majitele, tak i požadavkům územního plánu a regulí dotčených orgánů, např. památkového ústavu. Zájmy investora jsou oprávněné, jelikož je majitelem budovy. Přesto musí majitel čelit ve svém záměru různým omezením, která vyplývají z lokace památkově chráněné budovy v historickém centru Prahy. Lokalita slouží také jako residenční čtvrť a zároveň je místem frekventované osobní dopravy.

V opozici majitele stojí místní občané, kteří čtvrť využívají a s místem přicházejí do každodenního styku. Tito občané mají částečně možnost ovlivňovat majitelův záměr připomínkami ve správních řízeních, jejich aktivita je podporována lokálními i celopražskými spolky. Mohou se také spojit a vytvořit vlastní iniciativu nebo spolek, který bude mít větší hlas a právní subjektivitu než jedinci. Přestože byli místní občané se stavbou nových budov většinou nespokojeni, sami se kromě jednoho majitele nesnažili zapojit do procesu územního řízení a nevyvíjeli jinou aktivitu.

O nádraží se zajímaly spolky a iniciativy, kterým na jednu stranu vadil současný stav budovy, a na druhou stranu protestovaly proti záměru majitele. Tyto spolky využívaly především média a vlastní informační kanály, aby dostaly kauzu do povědomí Pražanů. Spolky a iniciativy pořádaly happeningové akce a přednášky o historii budovy a snažily se zájmem o nádraží zvrátit plánovanou výstavbu. Také zájem médií posílil postavení spolků a iniciativ.

Největší vliv měla ale ta sdružení, která přímo vstoupila do územního řízení, jelikož je jejich síla podložena i právně. Ateliér pro životní prostředí tak mohl podávat námítky do územního řízení, odvolat se a žalovat právní rozhodnutí. Také námítky spolku a zájem ostatních vedly k odmítnutí původního návrhu a schválení kompromisnějšího řešení.

Neutrálním subjektem by měl být stavební odbor, který kontroluje zájmy společnosti jako celku. Stavební úřad vede územní řízení a je prostředníkem mezi zájmy majitele a stanovisky státní orgánů a úřadů, ale také zájmů komunity, místních spolků ad. V rámci zákonem stanoveného postupu dohlíží na to, aby byl výsledek kompromisem všech zájmů a neomezoval žádný zúčastněný subjekt. Úřad jedná jen v rámci zákona, stejně tak jsou zákonem omezené i možnosti majitele, ale i námítky účastníků, které musejí být oprávněné. Pokud tedy úřad rozhodne, že jsou námítky neoprávněné a záměr majitele není v rozporu se zákonem, vydává kladné územní rozhodnutí či stavební povolení.

4.5 TYPY OBČANSKÝCH INICIATIV PŮSOBÍCÍCH NA MĚSTO A JEJICH CHARAKTERISTIKA

Na základě provedeného výzkumu lze popsat několik typů organizací a projektů, které na pražský městský prostor působí a to následující:

- a) celopražské spolky,
- b) komunitní spolky,
- c) iniciativy.

V následující části budou jednotlivé skupiny detailně představeny, charakteristika bude vycházet jak z předešlé rešerše, tak z provedených rozhovorů.

4.5.1 CELOPRAŽSKÉ SPOLKY

V rámci případové studie se jedná o Klub Za starou Prahu, Praguewatch a Ateliér pro životní prostředí, při jejich charakteristice můžeme částečně vycházet z formálních hnutí kapitoly 1.2 Lokální komunity a komunity pro rozvoj města. Tyto skupiny jsou většinou registrované spolky (dříve občanská sdružení) a zabývají se územím celé Prahy, kde si vybírají ty

nejpalčivější problémy. Jejich cílem je především na problémy poukazovat. „Snažíme se upozorňovat na to, kde se nehraje podle pravidel,“ říká Bachtík z Klubu.

Tyto spolky mají organizovanou strukturu, stanovy, jsou registrované v rejstříku a členové platí členské příspěvky. Členové jsou většinou profesí odborníky v oboru, který souvisí s náplní spolku – a to od humanitních věd sociologů, antropologů, historiků a geografů přes právníky, advokáty až k techničtějším oborům jako jsou architekti, projektanti, statici ad. Právě na odborné fundovanosti členů jsou tato uskupení založena.

Ke kauzám se většinou dostávají na podnět místních občanů, kteří spolek sami osloví. Klub Za starou Prahu má také poměrně širokou členskou základnu, proto mohou zájem iniciovat i členové, kteří žijí v dané lokalitě. Dále mohou být organizace osloveny přímo účastníky územních a stavebních řízení, kde spolky působí v roli konzultanta a poskytují odborné rady, výklady zákona, stanoviska či expertní posudky.

Spolky se snaží kauzy spíše medializovat a probudit aktivitu místních občanů. „Spíš než se aktivně zapojovat, se snažíme lidi učit, aby se bránili sami. A když jsou v úzkých, tak jim samozřejmě pomůžeme,“ říká Kužvart. Stejnou poradenskou a konzultační činnost tyto spolky poskytují také lokálním komunitním hnutím, která disponují větší kapacitou a znalostí konkrétní lokality.

Kromě vybraných spolků, které jsou k tomu zákonem zmocněny, se spolky samy neúčastní správních řízení. I přesto mohou mít vliv na okolnosti jednotlivých případů. I sami představitelé spolků hodnotí, že jejich aktivita má smysl. „Někdy je to boj na zdrženou, někdy se povede zneškodnit celý návrh. Třeba na Pankrácké pláni držíme pod krkem miliardové kšefty,“ říká Kužvart z AŽP.

Počet kauz, kterými se zabývají, se liší podle dispozic jednotlivých spolků. Ateliér se zabývá zhruba stovkou kauz, Klub v současnosti řeší aktivně zhruba deset. Energie a čas, kterou do různých kauz dávají, se liší v závislosti na vývoji konkrétního případu. Kauzy tak mohou končit různě. Někdy spolky boj prohrají a začne se stavět, někdy celá kauza „usne“, ale může se zase probudit k činnosti. To je také případ nádraží Vyšehrad, u kterého se střídá období aktivity a pasivity. Dále mohou již medializované kauzy spolky předat lokálním sdružením, která je budou aktivně posouvat dál. A někdy může kauza skončit i vítězstvím. Samy spolky odhadují, že je stejné procento vyhraných i prohraných kauz. Velký vliv mají také média, která pomáhají zvyšovat procento úspěšnost spolků.

Názory na spolky se liší. Veřejnost je většinou vnímá z počátku nedůvěřivě, ale záleží na osobní zkušenosti každého jedince. „Lidi si na nás dělají názor podle toho, jakou kauzu zrovna řešíme. Třeba kauza doma na Václaváku byla dost zásadní, protože tam spousta lidí zjistila, že jsme docela rozumní a nekoušeme,“ říká Bachtík.

I když je město nemusí mít rádo kvůli tomu, že způsobují problémy, často je ale bere jako partnery a snaží se napomáhat vzájemné spolupráci. Mohou také pomáhat v řešení konkrétních problémů čtvrti: „Tady na Praze 2 hodně spolupracujeme s organizacemi, které chtějí zklidnění Magistrály v okolí Národního divadla (např. spolek Auto*Mat). Jsme spolupráci s organizacemi nakloněni,“ říká Šandová z Odboru územního rozvoje.

Negativně je většinou vnímají developeři a majitelé objektů, pro něž spolky znamenají přítěž tím, že prodlužují dobu trvání řízení. „Developerská obec se nás bojí, protože zdržení o pět let pro ně znamená obrovské výdaje,“ říká Kužvart. Ale ne vždy musejí spolky a investoři stát na opačné straně barikády. „Jsou i slušní developeři, ale ti přijdou sami a ukážou návrh a my jim zadarmo a popravdě poradíme, jak by jejich záměr mohl dopadnout,“ pokračuje Kužvart. I Klub Za starou Prahu má podobné zkušenosti: „Často mají zájem a přijdou na zasedání Domácí rady ukázat svůj projekt a vyslechnout si oponenturu opačného názorového spektra. A často to jsou velmi zajímavá setkání, která nemusejí vypadat jako vyostřené debaty, ale může dojít ke shodě.“

Spolky ale samy investory a projektanty nekontaktují a často spolu komunikují jen při veřejných projednávání případů. Dále se samy nesnaží překládat vlastní návrhy projektů. „Nechceme říkat, která architektura je ta správná, spíš poukázat na problémy,“ říká Bachtík.

Tyto spolky mají sice poměrně velké územní pokrytí, což ale může působit také jako negativum. „Ty kauzy, o kterých referujeme, to pouze špička ledovce toho, co se v Praze děje,“ přiznává Bachtík. Jejich přístup je poněkud povrchní a jednostranný, často řeší také pouze kauzy, které jsou aktivní, a když „usnou“ nebo ji odborně zhodnotí, přesouvají se k jiné. K případům přistupují po odborné stránce, ale nedokážou na ni pohlížet ze stejného pohledu jako lidé, kteří v dané lokalitě bydlí a mají k ní opravdový vztah.

4.5.2 KOMUNITNÍ SPOLKY

Jedná se o uskupení, která vznikají spontánně na popud určité kauzy nebo jako reakce na konkrétní palčivý problém. V případě nádraží Vyšehrad se žádný podobný spolek nezapojoval, což je dáno i lokalitou Prahy 2 a historického centra. „Taková lokální sdružení vznikají spíše na okrajích Prahy, kde se staví na zelené louce. Většinou to jsou sousedé, kteří se spojí, aby měly jejich námítky větší váhu, a mohou tak bojovat proti velkým developerským projektům. Praha 2 je téměř celá zastavěná, tudíž tu pro podobné organizace není potenciál,“ říká Nováková z Odboru výstavby.

Přesto se tento druh spolku jeví jako účinnější. Tvoří ho místní obyvatelé, u nichž příliš nezáleží na odborné profesi, ale spíše na tom, že v dané lokalitě bydlí, každodenně se v ní pohybují a musí řešit konkrétní problémy, které se zde vyskytují. „Je to konkrétnější a lidem o to opravdu jde,“ říká Nováková.

Tyto spolky se navíc kauzám mohou věnovat dlouhodobě a čerpat ze znalostí konkrétní lokality, vztahů a konkrétních politiků. Oslovení respondenti se shodují, že tyto spolky mají největší vliv: „Jsou často tím jazýčkem na vahách, který rozhodne, jak kauza dopadne,“ soudí Bachtík. Také dokážou odchytnout mnohem větší procento pražských problémů. Proto se s nimi snaží celopražské spolky spolupracovat a podněcovat je v činnosti.

Ale i tyto spolky, které vznikly kolem jednoho problému, se časem mohou etablovat do stabilnější organizace, která ve své čtvrti dokáže upozorňovat na problémy, apelovat na místní politiky a hledat efektivní řešení. Příkladem takového spolku je např. Letná sobě.

4.5.3 INICIATIVY

Do této třetí skupiny lze zařadit iniciativy „Oživte si barák“ nebo squatterské happeningy. V případě nádraží Vyšehrad se nejednalo o registrované spolky, ale spíše spontánní akce lidí, kteří nebyli spokojeni se stavem a fungováním města. Tato nespokojenost poté vyústí ve formu protestu nebo happening, v němž se snaží skrze kulturu prezentovat daný problém. Tyto iniciativy jsou často pouze jednorázové, aniž by se autoři případem hloubkově zabývali, nemusí se ani jednat o lokální obyvatele.

Přesto i ony mohou pomoci k řešení problému, jelikož zaujmou lidi, kteří se budou kauze věnovat dále. Efektivní je také mediální pokrytí událostí, které zvýší povědomí o kauze.

4.6 NÁVRHY NA ZMĚNU OSUDU PAMÁTKOVĚ CHRÁNĚNÝCH BUDOV

Poslední podkapitola této práce představí návrhy oslovených respondentů na to, co by mohlo zlepšit situaci podobných památek a kauz v Praze ku prospěchu staveb, ale i investorů.

- 1) **stanovení přísnější regulí toho, jak by měla vypadat architektura v historickém centru Prahy** – „I když je Praha součástí seznamu památek UNESCO, seznam pravidel, jak má nová výstavba ve městě vypadat, se vejde na stránku formátu A4,“ říká Bachtík. Vymezení striktnějších pravidel by usnadnilo situaci jak památkářům a spolkům a úřadům, které by se na ně mohli odvolat, ale i samotným investorům, kteří by měli jasně stanovené, co kde mohou postavit a mohli by si sami spočítat, jestli by se jim to vyplatilo. „Dnes totiž investor kupuje v centru dům jako parcelu a pak licituje a hádá se o jednotlivá parta a o to, jestli to bude z kovu nebo ze skla,“ dodává Bachtík.

- 2) **využívat možnost pokut či vyvlastnění, pokud majitel nechá budovu chátrat** – zákon toto umožňuje, ale příliš se nevyužívá především z laxnosti úřadů, ale také proto, že by stát musel platit adekvátní náhradu majiteli. Stát má také možnost na vlastní náklady opravit chátrající budovu a poté částku po majiteli soudně vymáhat.
- 3) **vyvlastňovat budovy s tím, že oprava budovy se odečte z náhrady za vyvlastnění** – návrh Kužvarta, který by zabránil investorům nechat objekt zchátrat natolik, že ho musí strhnout a postaví zcela novou budovu. Problémem je, co by stát dělal se získanou budovou, na jejíž rekonstrukci nemá finance.
- 4) **změnit systém veřejné debaty o městě v Praze** – podle Bachtíka je problém v neprůhlednosti řízení a nevědomosti veřejnosti, která se o stavbě často dozví až ve fázi, kdy má budova udělena všechna stavební povolení. Řešením by mohl být např. „Dům architektury“ nebo internetové stránky, kde by byly představeny všechny stavební projekty, které se v Praze plánují před tím, než budou zahájena řízení. Bachtík soudí, že by mezi veřejností o podobné informace zájem byl a lidé by měli možnost se díky informovanosti lépe zorientovat a zapojit se do toho, jak město bude vypadat.
- 5) **vypisování architektonických soutěží na významné stavební počiny** – umožnily by veřejnou diskusi nad budoucností, ale také odbornou záštitu pro vznikající projekty.

Slovy Bachtíka: „Není to o informovanosti, ale o změně přemýšlení o městě. Dnes je to tak, že si vedení města vyhrazuje právo zacházet s městem jako se svým majetkem nebo dominiem, které rozděljuje jednotlivým investorům a samozřejmě ve jménu veřejného blaha. Ale město je víc prostor společného života, o kterém máme tak trochu rozhodovat všichni i holt s tím rizikem, že některé věci se budou prodiskutovávat dlouho. V Praze žijí různí lidé, hodně konzervativní a hodně progresivní. Ti se musí nějak domluvit a není možné věci prosazovat na sílu.“

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce si kladla za cíl představit na konkrétním případě chátrající budovy pražského nádraží Vyšehrad, jaké skupiny se zapojují do utváření města, jaké prostředky používají a zda má jejich konání efekt. Výzkum byl prováděn formou případové studie, kdy byl detailně zkoumán konkrétní případ a jeho aktéři a na základě studia dokumentů a polostrukturovaných dokumentů byla provedena základní klasifikace a charakteristika skupin, které na město působí. Celkem byly identifikovány tři typy.

První skupinou jsou celopražské spolky, jejichž hlavním cílem je medializovat problémy a kauzy na území celé Prahy, v použité případové studii se jednalo o spolky Praguewatch, Klub Za starou Prahu a Ateliér pro životní prostředí. Často to byly organizace s dlouhou existencí a složitou strukturou, registrované jako spolky. Tyto skupiny jsou tvořeny odborníky, kteří z pozice profesionála kauzu zpracovávají, informují o ní a podávají odborná stanoviska. Skupiny se snaží být spíše poradci, aktivizovat a oslovovat veřejnost a osoby, které se sami mohou účastnit územních a stavebních řízení. Snaží se také pomáhat lokálním skupinám, které v daném místě působí. Někdy i tyto skupiny samy vstupují do procesů, pokud k tomu mají ze zákona právo. Tyto skupiny mají kapacitu řešit jen několik kauz na území celého města a jejich přístup bývá často povrchní a krátkodobý, protože neznají přesné souvislosti a vztahy dané lokality, ani nemají o problém takový zájem jako místní obyvatelé.

Druhou skupinou jsou lokální hnutí, která vycházejí z městských komunit. Většinou vznikají kolem konkrétního problému, který se snaží aktivně vyřešit. Pro členy není tolik důležitá jejich profese, ale spíše identifikace s problémem a vztah k lokalitě. Nemusejí mít pevnou strukturu a historii, ale i ony se mohou etablovat ve stabilní spolky, které aktivně přetvářejí konkrétní městskou lokalitu. Mají větší vliv díky konkrétní znalosti lokality a vnitřních vazeb, díky účasti místních aktérů se mohou také přímo účastnit řízení. Tato sdružení jsou typická spíše pro místa, kde se staví na zelené louce a vznikají velké developerské projekty. Na Praze 2, kde byla prováděna případová studie, se tyto skupiny příliš nevyskytují a ani se žádné nezapojily přímo do kauzy nádraží Vyšehrad. Nízké bylo také zapojení místní obyvatel.

Posledním skupinou jsou iniciativy, které se primárně snaží na problém upozornit, ale na rozdíl od předchozích skupin se jím nezabývají dlouhodobě. V tomto případě se jednalo o iniciativy „Oživte si barák“ a squatterský happening „Vzpomínky na budoucnost“. Jednalo se o jednodenní akce, které organizovali malé skupiny lidí a jednotlivci, kteří byli nespokojeni s konkrétní podobou města a chátrání jeho částí. Problém se snažili zviditelnit buď protestem anebo ukázkou toho, že daný objekt může mít např. kulturní využití.

Na příkladu nádraží Vyšehrad lze ukázat, že spolky a iniciativy mají na podobu města vliv, protože jejich zapojení pomohlo k neschválení původního nevhodného návrhu v historickém centru Prahy, a to především díky Ateliéru pro životní prostředí, který se stal přímo účastníkem územního řízení a proti schválenému záměru se odvolal, čímž vznikl čas pro další diskusi. Tyto spolky v procesu zaujímaly především památkářské a architektonické stanovisko, částečně ale zastupovaly i místní obyvatele, kteří se sami nezapojili.

Účast v procesu územního plánování a následných územních a stavebních řízení se jeví jako nejefektivnější a nejúčinnější možnost, jak podobu města ovlivnit. To ale náleží spíše lokálním hnutím, která mohou využít jak majitelů okolních pozemků a budov k účasti v procesech, tak i rad a spolupráce s celoměstskými spolky, kterým sice chybí konkrétní vztah k lokalitě, ale naopak mohou poskytnout odborné rady, ale také případ řádně medializovat, což často hraje významnou roli. Proto jsou také významné celoměstské spolky, které jsou díky svému renomé a fundovanosti uznávanými subjekty a mají moc kauzu zviditelnit.

Získané závěry jsou velmi zobecněny, protože výzkum probíhal na velmi malém vzorku a vzhledem k výběru lokality zde nebyly zapojeny všechny zmíněné skupiny, rozhovory

byly provedeny jen s představiteli celopražských spolků. Dále se bohužel nepodařilo provést rozhovory s ostatními oslovenými představiteli kauzy, a to s architektem Martinem Kotíkem a zapojenými iniciativami. Jejich úhel pohledu by mohl obohatit pohled na to, jaký mají podobné skupiny vliv.

I přes zmíněná negativa práce přináší základní vhled do problematiky, která zatím není v českém prostředí příliš prozkoumaná, a tudíž nabízí velký potenciál pro budoucí výzkum. V přední řadě se jedná o výzkum lokálním spolků, jejich vlivu a mapování jejich působnosti. Dále se nabízí výzkum občanské participace a komunitního plánování, tedy snahy o utváření města metodou bottom-up, a to s ohledem na chátrající městské objekty a nové využití pro brownfieldy. Jak již bylo několikrát zmíněno, město je prostorem, které tvoří velké množství subjektů a je proto třeba hledat cesty, jak městský prostor utvořit tak, aby byl vhodný pro co největší škálu aktivit, zájmů a potřeb.

ZDROJE

ODBORNÉ ZDROJE

- BABAJANIAN, B. V. (2005): Bottom up and top down? Community development in post-soviet Armenia: The social fund model. *Social Policy & Administration*, 39, č. 4, s. 448–462.
- BERÁNKOVÁ, P. A. (2013): Strážci veřejného zájmu: Rámcové vymezení konceptu watchdog v kontextu sociálněvědního diskursu a v aktéřské perspektivě jeho představitelů. Diplomová práce. Fakulta sociálních věd UK, Praha, 68 s.
- CASTELLS, M. (1983): *The city and the grassroots: a cross-cultural theory of urban social movements*. 1. vydání. Arnold, London, 450 s.
- COWAN, R. (2003): *The Dictionary of urbanism*. Streetwise Press, Tisbury, 468 s.
- DAVIES, W. K., HERBERT, D. T. (1993): *Communities within cities: urban social geography*. 1. vydání. Belhaven, London, 196 s.
- FORST, A. (2013): Transformace občanských sdružení na spolky dle nového občanského zákoníku. Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/transformace-obcanskych-sdruzeni-na-spolky-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku/> (cit. 2. 4. 2014).
- FORTUIN, K. P. J. a kol. (2010): Brownfields v centru Prahy: kritéria udržitelného rozvoje. Centrum pro podporu občanů sdružení Arniky, Praha, 44 s. Dostupné z: http://arnika.org/soubory/dokumenty/mesta/wageningen/brozura_nadrazi.pdf (cit. 13. 4. 2014).
- GIDDENS, A (1999): *Sociologie*. 1. vydání. Argo, Praha, 595 s.
- GOTTDIENER, M., HUTCHINSON, R. (2006): *The New Urban Sociology*. Westview Press, Boulder, 409 s.
- HÁJKOVÁ, A. (2013): Teoretické minimum k úpravě poměrů občanských sdružení od účinnosti nového občanského zákoníku. Česká rada dětí a mládeže, Praha, 16 s. Dostupné z: http://www.adam.cz/doc/1366601424_sb_crdm-manual-noz.pdf (cit. 2. 4. 2014).
- HARTL, P. (1997): *Komunita občanská a komunita terapeutická*. 1. vydání. Sociologické nakladatelství, Praha, 221 s.
- HENDL, J. (2005): *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vydání. Portál, Praha, 408 s.
- CHLANOVÁ, J. (2011): Případová studie. Kabinet informačních studií a knihovnictví MUNI. Dostupné z: http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Případová_studie (cit. 3. 5. 2014).
- IRVIN, R. A., STANSBURY, J. (2004): Citizen participation in decision making: Is it worth the effort? *Public Administration Review*, 64, č. 1, s. 55–65.
- JARMIČ, L., ZÁHUMENSKÁ, V. (2010): O územním plánování stručně a jasně aneb kdy a jak se efektivně zapojit. 1. vydání. Ekologický právní servis, Brno, 33 s. Dostupné z: http://www.eps.cz/sites/default/files/publikace/o_uzemnim_planovani.pdf (cit. 2. 5. 2014).
- KELLER, J. (1996): Komunita. In: Linhart, J., Petrušek, M., Voldáková, A. a kol. (eds.): *Velký sociologický slovník*. Karolinum, Praha, s. 512–514.
- KELLER, J. (2005): *Dějiny klasické sociologie*. 2. vydání. Sociologické nakladatelství, Praha, 529 s.
- KNOX, P., PINCH, S. (2010): *Urban social geography: an introduction*. 6. vydání. Pearson Education, Harlow, 373 s.
- LYON, L. (1991): *The community in urban society*. Waveland Press, Long Groove, 276 s.
- MANSURI, G., RAO, V. (2004): Community-based and -driven development: A critical review. *The World Bank Research Observer*, 19, č. 1, s. 1–39.

- MAYHEW, S. (2009): Community. In: Mayphew, S.: A Dictionary of Geography. Oxford University Press. Dostupné z: <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199231805.001.0001/acref-9780199231805-e-594> (cit. 31. 3. 2014)
- MUSIL, J. (2012): Chicagská škola a česká sociologie. Lidé města, 14, č. 3, s. 395–419.
- MUSIL, S. (2005): Vůně pražských nádraží. 1. vydání. Plot, Praha, 142 s.
- PADDISON, R. (2001): Communities in the city. In: Paddison, R. (ed.) Handbook of Urban Studies, Sage, London, s. 194–205.
- PETZOVÁ, T. (2013): Využití brownfields v České republice se zaměřením na konkrétní případ z praxe. Bakalářská práce. Národohospodářská fakulta VŠE, Praha, 64 s.
- POLÁK, M. (2005): Praha a železnice: nádraží, nádražička a zastávky. 1. vydání. Milpo, Praha, 231 s.
- POLIAK, L. (2014): The role of community foundations in local development – Slovak experience. Theoretical and Applied Economics, 21, č. 1, s. 75–86.
- RAKUŠANOVÁ, P. (2003): Třetí sektor a občanská participace v České republice. Naše společnost, 2, č. 3–4, s. 31 – 34. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a3917/f11/100019s_Treti%20sektor.pdf (cit 25. 4. 2014)
- REICHEL, J. (2009): Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. 1. vydání. Grada, Praha, 192 s.
- RUTLAND, T. (2013): Activists in the making: Urban movements, political processes and the creation of political subjects. International Journal of Urban and Regional Research, 37, č. 3, s. 989–1011.
- SQUAZZONI, F. (2009): Local economic development initiatives from the bottom-up: the role of community development corporations. Community Development Journal, 44, č. 4, s. 500–514.
- ŠPAČKOVÁ, P. (2011): Sociální prostředí a lokální komunity: město, suburbium, venkov. Disertační práce. Přírodovědecká fakulta UK, Praha, 64 s.
- TÖNNIES, F. (1887): Community and society. In: Lin, J., Mele, C. (eds., 2012): The urban sociology Reader. Routledge, London, s. 18–33.
- VROMEN, A. (2003): Community-based activism and change: The cases of Sydney and Toronto. City & Community, 2, č. 1, s. 47–69.

NOVINOVÉ ČLÁNKY

- BACHTÍK, J. (2011): Nádraží mezi obry. Věštník Klubu Za starou Prahu, 51, č. 1, s. 4–9.
- ČTK (8. 2. 2012): Praha 2 kývla na přepracovanou podobu nádraží Vyšehrad, nadšená ale není. iDNES. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/praha-2-souhlas-i-s-prepracovanou-podobou-nadrazi-vysehrad-nadsena-ale-neni-15y-/praha-zpravy.aspx?c=A120208_151859_praha-zpravy_sfo (cit. 27. 4. 2014).
- ČTK (14. 2. 2011): Praha 2 a občanská sdružení odmítají přestavbu nádraží Vyšehrad. Deník Referendum. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/9015-praha-2-a-obcanska-sdruzeni-odmitaji-prestavbu-nadrazi-vysehrad> (cit. 10. 5. 2014).
- KOLINOVÁ, G. (24. 4. 2012 a): Nádraží Vyšehrad i Cibulku rozpohybují videoprojekce. Lidovky.cz. Dostupné z: http://relax.lidovky.cz/chatrajici-budovy-rozpohybuj-i-videoprojekce-faw-/zajimavosti.aspx?c=A120424_104647_In-zajimavosti_glu#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks (cit. 6. 5. 2014).
- KOLINOVÁ, G. (4. 5. 2012 b): Nádraží Vyšehrad se rozsvítilo. Chceme tu zase vlaky, znělo davem. Lidovky.cz. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/nadrazi-vysehrad-se-rozsvitilo-chceme-tu-vlaky-znelo-davem-p4f-/design.aspx?c=A120504_095139_In-bydleni_glu (cit. 6. 5. 2014).

- KUŽVARTOVÁ, L. (21. 10. 2010): Nádraží Vyšehrad a jeho osudy. Praguewatch. Dostupné z: <http://praguewatch.cz/reports/view/106> (cit. 26. 4. 2014).
- OPPELT, R. (10. 12. 2013): Nádraží Vyšehrad má šanci na opravu. Památkáři chtějí záruky. Metro, 10. 12. 2013. Dostupné z: http://www.metro.cz/nadrazi-vysehrad-ma-sanci-na-opravu-pamatkari-chteji-zaruky-pqt-/co-se-deje.aspx?c=A131209_185944_co-se-deje_row (cit. 27. 4. 2014).
- ŠVARC, P. (22. 12. 2006): Pomalá smrt vzácné památky pod taktovkou ČD. iDNES.cz. Dostupné z: http://cestovani.idnes.cz/pomala-smrt-vzacne-pamatky-pod-taktovkou-cd-fze-/po-cesku.aspx?c=A061221_143150_igcechy_tom (cit. 26. 4. 2014).
- TOPINKOVÁ, M. (31. 8. 2013): Squateři obsadili v Praze chátrající domy, vzpomínali na Ladronku. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/squateri-obsadili-v-praze-osm-chatrajicich-domu-f5h-/praha-zpravy.aspx?c=A130831_170706_praha-zpravy_mag (cit. 6. 5. 2014).
- ZVĚŘINOVÁ, A. (2. 9. 2009): Pražští squateři si možná našli dům, na nádraží Vyšehrad visí jejich heslo. iDNES.cz. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/Clanek.aspx?c=A090902_133638_praha_itu (cit. 6. 5. 2014).

WEBOVÉ PROFILY SPOLKŮ

- A2 (2014): A2 kulturní čtrnáctideník. Facebook. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Advojka> (cit. 8. 5. 2014)
- AŽP (2014): O nás. Ateliér pro životní prostředí. Dostupné z: http://atelier.ecn.cz/ukaz.php?co=o_nas (cit. 8. 5. 2014)
- KLUB ZA STAROU PRAHU (2014): Historie. Klub Za starou Prahu. Dostupné z: <http://www.zastarouprahu.cz/historie> (cit. 8. 5. 2014)
- PRAGUEWATCH (2014): O nás. Praguewatch. Dostupné z: <http://praguewatch.cz/page/index/11> (cit. 8. 5. 2014)

ROZHOVORY

- BACHTÍK, J. (30. 4. 2014): Osobní rozhovor. Praha.
- KUŽVART, P. (30. 4. 2014): Osobní rozhovor. Praha.
- NOVÁKOVÁ, R. (28. 4. 2014): Osobní rozhovor. Praha.
- ŠANDOVÁ, P. (28. 4. 2014): Osobní rozhovor. Praha.
- VESELÝ, M. (30. 4. 2014): Osobní rozhovor. Praha.

OSTATNÍ

- KUŽVART, P. (2013): Žaloba na přezkoumání správního rozhodnutí. Ateliér pro životní prostředí. Praha, 10 s.
- KUŽVART, P. (2012): Námitky do územního řízení. Ateliér pro životní prostředí. Praha, 12 s.
- MHMP OPP (2014): "Sledované" památky a objekty na území hl. m. Prahy. Č. p. 86, nádraží Vyšehrad. Magistrát hlavního města Prahy – Odbor památkové péče. Dostupné z: http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/aktuality/soucasne_kauzy/opustene_pamatky_a_objekty_na_uzemi_hl_mesta_prahy/praha_2/index.html (cit. 10. 5. 2014)
- ŠANDOVÁ, P. (2013): Železniční stanice Vyšehrad. Odbor územního rozvoje MČ Praha 2. Praha, 44 s.

UUR (2009): Občan a územní plánování – práva a povinnosti občanů v oblasti územního plánování. 1. vydání. Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor územního rozvoje, Brno. 9 s. Dostupné z:

http://www.uur.cz/images/publikace/metodickeprirucky/plnezneni/Obcan_a_UP_2009/obcan_a_UP_20090226.pdf (cit. 1. 5. 2014).

Zákon č. 114/1992 Sb. ze dne 19. února 1992, o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 183/2006 Sb. ze dne 14. března 2006, o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012, občanský zákoník.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1: FOTOGRAFIE SOUČASNÉHO STAVU NÁDRAŽÍ VYŠEHRAĐ



Zdroj: autorka

PŘÍLOHA 2: STANOVISKO KLUBU ZA STAROU PRAHU K ZÁMĚRU REKONSTRUKCE A DOSTAVBY BUDOVY ČP 6/VI BÝVALÉHO NÁDRAŽÍ PRAHA-VYŠEHRAD

Klub Za starou Prahu se seznámil s projektem, na kterém k tomuto účelu pracoval od roku 2008 ateliér Omicron-K pod vedením architekta Martina Kotíka. Projekt kromě rekonstrukce nádraží zahrnul i výstavbu dvou nových několikapatrových budov po stranách stávající budovy, které jsou s ní spojeny přízemním traktem: šestipodlažní novostavba vlevo (západně) od nádraží doplňuje blok staré zástavby, kdežto pětipodlažní objekt na pravé (východní) straně je nově vzniklým solitérem, který hmotou i výškovými rozměry konkuruje samotné stavbě nádražní památky.

Klub Za starou Prahu zaujal k navrhovanému projektu následující stanovisko:

1. Navrhovaný projekt je vzhledem k nádraží hmotově předimenzovaný.

Dvojice pěti, respektive šestipodlažních staveb, tvoří vzhledem ke staré budově nádraží nepřípustně mohutnou dvojici hmot. Platí to zejména pro novou solitérní stavbu po pravé straně nádraží, která tvoří souvislý blok tvrdě kontrastující s jemně členěným reliéfem památky. Původní nádraží tak přichází o svou roli místní dominanty a stává se pouhou dekorativní výplní mezi dvěma dominantními novostavbami.

2. Navržený projekt nevratně narušuje komorní ráz místa kolem nádraží.

Investor avizovanou rekonstrukci památky očividně využil jako záminku pro extenzivní komerční zástavbu okolních volných ploch a zeleně. Ulice Svobodova s výstavnými historizujícími domy dosud tvořila široké předpolí budově nádraží a vytvářela zde uzavřený ale vzdušný a komorní prostor pointovaný nádražím. Místo toho, aby navrhovaný projekt specifický ráz místa respektoval a doplnil, vstupuje do něj svou velikostí rušivě a uzavírá jej nově zbudovanou, masivní frontou hmot.

3. Ztvárnění projektu ignoruje své okolí.

Architektura nově navržených staveb se nepokouší pracovat ani s budovou nádraží, ani s architektonickým kontextem jeho okolí. Různorodé použité prvky (střídání skla a plné stěny na fasádě, různé tvary oken apod.) vzbuzují dojem, že mají pouze zastřít mohutnost a blokovost připravovaných novostaveb. V důsledku tak navržený projekt působí rušivým, ke svému okolí arogantním dojmem, aniž by do daného prostoru zároveň vnášel výraznou novou architektonickou hodnotu.

4. Nové objekty navíc narušují pohled na Vyšehrad.

Hmota plánovaných novostaveb zamezí malebnému a pro místo charakteristickému pohledu na Vyšehrad z ulice Na Slupi. Zároveň lze očekávat, že se nové domy budou výrazně uplatňovat i při pohledu z Vyšehradu na Albertov.

5. Nádraží Vyšehrad a jeho okolí se nachází na území památkové rezervace hlavního města Prahy, která je součástí světového dědictví UNESCO.

Ohled na kontext v místě případné novostavby a důraz na přiměřenost architektonického výrazu je zde výslovně dán vládním nařízením. Navíc by zde z principu měla při schvalování projektů platit ta nejpřísnější architektonická kritéria. Navržený projekt nároky dané památkovou rezervací nesplňuje, a přesto byl schválen magistrátním Odborem kultury, památkové péče a cestovního ruchu a dostal se až do fáze řízení o stavebním povolení.

Klub Za starou Prahu to považuje za další z řady selhání památkových orgánů Magistrátu a za projev neustále opakované nekoncepčnosti Magistrátu hl. města Prahy v přístupu k vlastní památkové rezervaci.

Z uvedených důvodů Klub Za starou Prahu s navrhovanou podobou projektu **nesouhlasí**.

Zdroj: Bachtík 2011

PŘÍLOHA 3: STRUKTURA OTÁZEK POUŽITÝCH VE VÝZKUMNÉ ČÁSTI

OTÁZKY PRO PŘEDSTAVITELE SPOLKŮ A INICIATIV

Obecné informace o spolku a respondentovi

Kdy vaše hnutí vzniklo? Kdy jste do něj vstoupil?

Co vás vedlo ke vstupu do hnutí? Byl/jste členem podobné organizace?

Jaká je vaše pozice? Co obnáší?

Kdo spolek založil (skupina lidí, profese)? Jaká je organizační struktura?

Kolik má členů a jak je členství upraveno? Jaké požadavky musí před vstupem splňovat? Platí členové členský poplatek?

Kauza Vyšehrad

Jak jste se o kauze dozvěděli? Co byl počáteční impuls, který vás přiměl se v kauze angažovat? Inspirovali jste se nějakým podobným případem z jiné lokality?

Jaké konkrétní kroky hnutí podnikalo?

Jaká byla jejich účinnost, které byly neefektivnější? Jaká byla odezva na vaše kroky?

Kolik lidí z vašeho hnutí se na kauze podílelo?

Postoj vůči ostatním subjektů

Jaký byl postoj Prahy 2 a místních politiků? Měnil se v průběhu? Komunikovali jste s nimi?

Jaký by měl být ideální vztah vašeho hnutí a místních politiků?

Jednali jste přímo s majiteli nebo architektem Kotíkem?

Snažili se vás sami kontaktovat? Jaký byl jejich postoj vůči vám? Byli ochotní s vámi jednat, upravovat návrh? Máte nějaký pozitivní příklad jednání s firmami?

S kterými dalšími spolky jste spolupracovali? Které hrálo vedoucí roli?

S kým ještě jste spolupracovali?

Byl mediální ohlas objektivní? Kontaktovali jste média sami?

Snažili jste se zapojit místní občany? A povedlo se?

Má smysl zapojovat veřejnost? Je to efektivní? Jak dlouho vydrží jejich zájem?

Co by přimělo veřejnost, aby se více zapojovala do podobných akcí?

Hodnocení současné situace

Měnil se postoj a požadavky hnutí?

Je už kauza uzavřená? Jaké další kroky plánujete?

Jak vypadá situace, kdy jste ochotni z kauzy odstoupit?

Jaký byl/je váš vlastní ideální návrh pro využití objektu?

Jak by situace vypadala dnes, kdybyste se neangažovali? Jste spokojeni s dnešním stavem nádraží? Kde myslíte, že je problém?

Co byly/jsou největší nástrahy, kterým jste museli čelit?

Co se na kauze povedlo a nepovedlo a proč? Postupovali byste nyní jinak?

Obecný vliv spolků na město

Jaké další kauzy vaše hnutí v současnosti řeší?

Jaké je procento úspěšnosti vašich kauz? Jak kauzy nejčastěji končí?

Co by se mělo změnit, aby bylo procento vyšší? Na čem závisí úspěšnost vašich kroků?

Jaké hnutí je podle vás úspěšné, jaké by měla být jeho charakteristika?

Jaký je vliv a pozice podobných hnutí jako je vaše ve městě?

Otázky pro Odbor výstavby

Jak se konkrétně váš odbor do kauzy zapojil?

Zapojili se nějak místní rezidenti? Co by je přimělo k motivaci?

Jak se angažovaly spolky? Vybavíte si konkrétní jména?

V jaké části procesu se zapojily? Jaké jsou obecné možnosti jejich zapojení?

Jak probíhala komunikace se spolky?

Vzniklo i nějaké sdružení občanů/rezidentů, kteří by se v kauze angažovali?

Působí v Praze 2 nějaké lokální spolky?

Mělo zapojení spolků nějaký efekt? Pomohlo ke zlepšení situace?

Byly jejich připomínky předmětné/opodstatněné?

Jak si myslíte, že by situace nyní vypadala, kdyby se spolky neangažovaly?

Kdo by se měl zapojit a jakým způsobem, aby dnes byla situace nádraží lepší?

Myslíte si, že jsou spolky subjektem, který má moc ovlivňovat významně rozvoj města?

Jaká je vaše zkušenost spolupráce s podobnými organizacemi?

Co z toho městská část má? Jaká je jejich úspěšnost?

Na čem záleží, zda má organizace ve svém snažení úspěch?